

A

41057

VI

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA BIBLIOTEKA

FOTOGRAFSKI LABORATORIJ

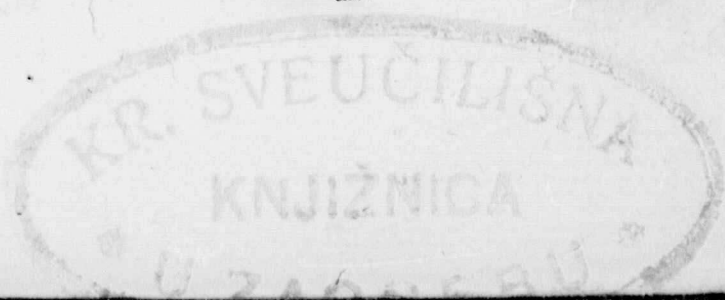
ZAGREB, MARULIĆEV TRG 21

1

LVSITAE
NIA
VINDICATA.

REges, Princi-
pes, Respu-
blicæ, en Phi-
lippus Lusitaniâ pul-
sus: en restitutus IO-
ANNES. Vt verò satis
constet Lusitanæ do-
mus imperium à Ca-
stellano occupatū vi,
retentum iniuriâ, ad-
ministratum tyranni-
de, à Lusitano amore
vindictatum, iure pos-
sessum, equitate regen-
dum

LVSITANIA

dum, palàm facio ius
 auitum IOANNIS, il-
 latam à Philippo se-
 cundo domui Brigan-
 tinę iniuriam, superbã,
 ac miseram seruitutē,
 quam tot annos per-
 pessi sumus, seriem rei
 gestę, exemplum me-
 morandę virtutis, quã
 excussimus iugum, ex-
 piauimus scelus, mira-
 cula testantia id nos,
 fauente numine, pa-
 trauisse, gloriosam fe-
 li.

VINDICATA. 2

licitatē, quã fruimur
 translatione imperij.

Tandē refero IO-
 ANNEM non modò
 naturę impulsu, & fa-
 tali animorum conspi-
 ratione à populis vbi-
 que Principem saluta-
 tum, sed etiam cun-
 ctos Ordines in publi-
 cis comitijs more pa-
 trio, solēnibus legum
 in eius verba iurasse;
 ne quid boni, aut æqui
 in pulcherrimo faci-

LVSITANIA

nore gentis nostræ,
aut in asserta Lusita-
niæ libertate desidera-
ri queat.

Igitur Principes bo-
nam agnoscite causã,
quam Deus probauit,
natura docuit, homi-
nes coluere; vt maief-
tatem, & numen, quæ
in terris dignitate re-
fertis, moribus expri-
mere videamini.

EPI-

VINDICATA. 3

EPITOME IURIS.

ACHRISTO
nato supra ses-
quimillesimum octo-
gesimus ibat annus, cū
supremum, nullâ ex se
prole relictâ, diē clau-
sit Henricus vltimus
Lusitaniæ Regum. Eâ
tempestate Rex Cas-
tellæ Philippus secun-
dus obtentu hæredi-
tarij iuris validis co-

A 4

pijs

LVSITANIA

pijs orbam regionem inuadit; nec rapidam violentiam inhibuit lis tunc temporis pendēs penes Regni Ordines, quibus ab omniretrō memoria & ius, & potestas de hac contro- uersia iudicandi; cuius decisionē fore expe- ctandam, testante iure, proclamabat orbis.

Eodem tractu tem- poris Gregorius XIII. Dei munere Pontifi- cum,

VINDICATA. 4

cum, atque hominum summus ex officij ma- iestate per Riariū Car- dinalem legatum im- pensiūs monuit Philip- pum: *Ne Lusitaniam sã- guine potius, quàm æqui- tate, armis, quàm causã obtinere mallet, neque ma- gni Principis famam dece- re in re tanta, super Chri- stiani orbis inuidiam, malo exemplo, nec concesso iure petitoris, ac iudicis suscipe- re personam, idque ex vna suo*

LVSITANIA

suorum sententia, quos vel ambitio gratiæ, vel offensionis metus ageret transfuersos; quòd si arbitros, si Lusitanos abnueret, æquos ab se iudices expectaret, qui integrè, sanctèque dirimerent controuersiam.

Sed Riarius irritus legationis rediit, nam Rex, qui iam Lusitanas opes spe, ac præiudicio deuorarat, respōdit: *Inferius maiestate sua se in profanis arbitriū perfer-*

VINDICATA.

ferre. *Ad hæc: Lusitaniæ dominatū sibi adeò manifestè debitum, vt nemo aduer!ari posset; si quis autē aduersaretur, certò sciret se non litem moturum, sed arma. Minus liberale responsum infatiabiles Castellę hirudines suafere, vt qui occasionē captabant ex sanguine, & miserijs vicinorum opulētiam comparandi ambitiosè cēfentes in summa fortuna*

na

LVSITANIA

na id æquius, quod validius. Nisi dixeris: retinere sua, cuiuslibet nationis: aliena rapere, antiquam esse Castellanos laudem.

Furiosam verò, & in tanta imperij magnitudine interminatā cupidinem haud Philippo quidem arbitror imputandam, cū ea esset à Catholico illo, ac modestissimo Rege penitus aliena. Sed ommissa

VINDICATA. 8

missa fraude, & iniqua ratione, quibus auaritia, assentandique libido Principem cætera egregiū hæreditati intulit alienæ; iam ad rerum ordinē veniamus.

Catharina, & Philippus omnium competitorū præcipui magni Lusitaniæ Regis Emmanuelis nepotes erant. Catharina Eduardi, Philippus Isabellæ filius, Eduardus
B verò

LVSITANIA

verò, & Isabella germani fratres Henrico, cuius obitu vacauerat principatus. Igitur Catharina de gentili honore iudicio contēdebat iure potior, quàm Philippus, quod, vt indubitatum posteritati maneat, operæ pretiū stabilire duxi, presso quamquàm stylo, ratione, exemplis, legum authoritate. Sed iam principalis causæ initiū
à

VINDICATA. 7

à lege principe auspicemur.

Alphonfus I. Lusitani imperij author in comitijs Lameci habitis anno millesimo centesimo quadagesimo primo omnium Ordinum consensu decreuit; vt licèt, deficiente masculino, deberet fæmina in summū nomen ascisci, hæc tamē, si extra regni fines nuptum abiret, nullū ius
B 2 se.

LVSITANIA

secum ad gentile soliū
asportaret; ne vnquam
hæres in aliena quære-
retur domo, neque do-
minationem expeteret
Lusitaniæ, qui (vt ipsis
vtar comitiorum ver-
bis) Portugallensis non
esset, nam plurima ve-
teris Lusitaniæ pars,
quam gens nostra è
Maurorum iugo asse-
ruit, recentius dicitur
Portugallia, eiusq; in-
digenæ Portugallenses

VO-

VINDICATA: 8

vocantur.

Præuidebat cū cal-
lidis temporum, cum
sapiantibus rerum pru-
dens ingenio princeps
hac seruatrice lege re-
gnum Lusitanæ gen-
tis stabile semper fore,
absque illa breui inte-
riturum. Eadem pro-
fectò olim etiam impe-
dimento fuit, quomi-
nùs Beatrix Ioanni pri-
mo Castellæ Principi
collocata succederet

B 3

pa.

LVSITANIA,

parēti Ferdinādo Lusitanorum Regi, quāquam hæres vnica esset, & filia, pronunciarūtque Regni Ordines in comitijs Conimbricæ celebratis mēse Aprili anno millesimo trecentesimo octogesimo secūdo regnum vacuum, & ad se ipsos Regis electionem pertinere, elegerūtq; Ioānem primum, nomen fatale Castellæ, auspica-

VINDICATA, 9

catissimum Lusitaniæ.

Hinc lege patria, & exemplo perspicuum est Isabellam ad externas nuptias Caroli quinti abeuntem ius omne paterni imperij exuisse, nec posse ab ea aliquod in Philippum filium deriuari. E contrario Catharinam ad auitum honorem iure vocationis acciri, quādo viro Principi nupta erat intra Portugalliæ

LVSITANIA

septa genito, & adulto; quique recta, ac virili stirpe ab ipsis Lusitaniæ Regibus ducebat genus.

Nec est absoum rationi Catharinã ad gentile fastigium ex vi originis Philippo iri prælatum, cùm Rex propter Rempubicã sit ab hominibus adinuentus, & Respublica ab Rege indigena magnũ fælicitatis cumulum

VINDICATA. 10

lum sibi soleat, ac debeat polliceri. Hunc enim commendat natura ipsa, linguæ confortium, consuetudinis amor, & similitudo morum, dulcia inter Principem, atque populum mutuæ vincula charitatis, vndè imperij stabilitas, gloria, incrementum: hæc autẽ in homine aliunde accito, & Reipublicæ ignoto plerumque def-

LVSITANIA

fiderabis.

Prætereà manifestū est communem adimi libertatem, si alienis in terris ortus Principis locum impleat; quin & indigenam ipsum peregrino in solo adultū posse meritò extimesci infectum alimoniā, cultu, omnibus externis.

Hinc in Europa usurpari, vt penes Reginam viro extero collo-

VINDICATA. II

locatam vis dominationis maneat, ne valeat vnquam alienigena Princeps iura ad se trahere principatus. Hanc consuetudinem expertus est in Hispania Ferdinādus, in Anglia idem Philippus, in Polonia Sigismundus, in Dania Christiernus.

Castellani vi rationis deiecti contendunt Philippum suum nostratē etiam Lusitanum

LVSITANIA

num fuisse, idque ex eo probari, quòd sit à Lusitana matre ortus; quasi cõsentaneum videatur, vt vnde sanguinẽ, inde etiam trahat patriam. Sed profugium vanum est, si adiiciamus mentem ad legẽ Regni, à qua ius originis est petendum; lex enim manifestè decernit ad potiunda natiuitatis iura non satis esse hominem genitũ
à

VINDICATA. 12

à fæmina Lusitana; sed id vlteriùs exigì, vt sit in ipsâ Lusitaniâ natus, vtque eius pater ibidem prædia possidisset, habuissetq; continuò domicilium per decennium. Quæ omnia cum aliter se habeant in Philippo, rectè sequitur non posse eum vllâ originis Lusitanæ iuuari prærogatiuâ.

Tandẽ ex argumẽ-
C to

LVSITANIA

to tali notum adeò ius Catharinę est, vt id agnoscat non modò legibus eruditus, sed literis alienus, imò & intelligēdi rudis; nam, vt ratio doctis, ita mos gentibus, & barbaris natura ipsa præscripsit, vt sibi quisque simile flagrantissimè cupiat, vehementiùs quærat, præferat alieno.

Siquis verò argumenti sit dubius, intra
se

VINDICATA. 13

se ipsum voluat, an sibi potiùs vellet in Regē fæminā gentis suæ Principē, & viro Principi nuptā, patriā, moribus, ac sãguine pari, an marem ex alio velut orbe aduectū, externis artibus imbutum, & qui alibi natales habeat, fortunas, & amores, quique nec in nouo principatu vnquàm vixerit, nec viuere velit, aut cogitet?

C 2

&

LVSITANIA

& quod sibi ipsi optaret, non deneget Lusitanis, neq; abnuat ex sensu ciuilibus iuris, gentium, & naturæ deduci; cūm omnes illud sibi vniuersim exoptēt, quod vnusquisque sibi appetit singillatim. Igitur sentire aliter, aliterq; interpretari cōmunia generi mortaliū iura, erit illa quidem illudere, absurdèq;, ac ex libidine à pu-

VINDICATA. 14

publica vtilitate in priuatam penitus detorque.

Sententiam suadet ratio, firmat auctoritas, experiētia demonstrat, quibus singulis, nedum vniuersis, rerū fides inter homines rata, firma, stataque habetur. Rationē suprā memorauī. Auctoritatem præstat diuina Scriptura, Pontificum leges. Experiētiam

LVSITANIA

tiam mutuamur à nobis miserabili documento, dū enim Principibus indigenis ius, & imperium erat, regnum ab exiguis profectum initiis eò facie-
tate gloriæ creuit, vt & externis gētibus leges daret, & magnitudine laboraret suā, trepidarentque tum barbaræ, tum ingenuæ nationes de famâ, de gloriâ, de existimatio-
ne

VINDICATA. 15

ne tantâ. At postquàm Castellana domus velut hæreditas fuimus, ad id miseriarum deuentum: vt deteriori fortunâ res esse non posse videretur.

Sed veniamus iam ad alterum argumentum, quod eliciūt humani iuris scientes ab illâ nostrorum lege, ex quâ, si postremus regni possessor absq; prole decedat, defertur

LVSITANIA

successio cōsanguineo ex latere in potiori lineâ cōstituto. Legem post Alphonsum primum, primumq; Ioānem sanxit Alphonsus quintus, vt mox in loco reddemus.

Hinc vidimus Henricum, Sebastiano defuncto, sine lite, sine dubio in folio collocatum, quippe qui Sebastiani patruus magnus erat, & abolitâ Ioannis
nis

VINDICATA. 16

nis fratris primogeniti lineâ, superstites ex Eduardo fratre, & Isabellâ sorore, alteram ætate, alteram virili sexu præibat.

Id quoque accepimus à maioribus, cum Emmanuel, extincto Ioanne secundo, Maximilianū Germaniæ Imperatorem à regni successione exclusit. Vterq; Ioanni erat in pari gradu consanguini-

ni-

LVSITANIA

nitate propinquus. Maximilianus natu maior, sed deterior lineâ, vt amitinus defuncti, Emmanuel iunior, sed lineâ potior, vt patruellis frater, eoque voce omniû, ac iudicio insigni regio euinctus est.

Legis, morumque iustitia vestigiis ciuilibus iuris insistit, nam ex optimo sensu legum, vbi ad vacuum principa-

VINDICATA. 17

patus sedē plures coeunt ex transuerso, linea, gradus, sexus, ætas ad hunc modū inspicienda sunt. Qui est in lineâ potiori antecellit cūctos in aliis lineis collocatos, quāuis hi gradu propiores sint vltimo possessori, simulque sexu, & ætate præualeant. At si plures fuerint in eadem lineâ constituti, præhabetur qui gradu pro-

LVSITANIA

propior est, quātūm-
libet sexu, & ætate vin-
catur. Ex collocatis
verò in ipsâmet lineâ,
& gradu æquali, mas-
culus præferendus, e-
tiam si ætate sit minor.
Inter eos tandem, qui
lineâ, gradu, & sexu
sunt pares, iure vincit,
qui ætate antestat.

Erant Philippus, &
Catharina Henrici vl-
timi Lusitaniæ Regis
consanguinei ex trans-

uer-

VINDICATA. 18

uerso, hæc per lineam
potiorem, vt fratris fi-
lia Eduardi, per dete-
riorem ille, vt sorore
genitus Isabellâ. Igitur
Catharina, sæmina, iu-
nior non modò ex gē-
tili lege, & patrijs mo-
ribus, sed etiam excō-
muni iure Philippum,
marem, seniore an-
tecellebat causâ, quid-
quid aduersarij per
ambages in cōtrarium
ambitosè laborent.

D

Sed

LVSITANIA

Sed iam videre, iam memorare iuuat argumentum illud Castellanis semper inuisum, prægraue, onerosum, quod iuris Principes, veritatis cultores ducunt ex Representationis beneficio vetustissimis Romanorum ignoto, antiquo iuri aduerso, à Principe Iustiniano inuento, & fratrum filijs ex summa æquitate indulto,

per

VINDICATA. 19

per quod in gradum, locum, & parentum iura succedunt, vt ad illam patruum intestatò præmortui hæreditatem vocentur, quæ parentibus superstitibus obueniret.

Iustiniani beneficiū probauit à primordio regni Alphonsus I. in comitiis Lameci, de quibus suprà memoraui; Alphonsum verò secutus est Ioannes I.

D 2 in

LVSITANIA
in proprio, & solenni
testamento edito mē-
se Augusto, anno mil-
lesimo quadringente-
simo trigesimo sexto.

Tandē beneficium
confirmavit Alphon-
sus V. Olysiptone, mē-
se Martio, anno mille-
simo quadringentesi-
mo septuagesimo sex-
to, cunctorum ordinū
approbāte conuentu;
addito fratris filiā præ-
cellentis à iure impe-
ran-

VINDICATA. 20
rādi, veluti indiuiduo,
patruos omninò, eo-
rumque posteros ex-
clusuram; ex quo ne-
mo sanæ mentis nega-
bit, Catharinā ex Iu-
stiniani beneficio, &
patriâ lege, Philippo
eiecto, vnicè Henrico
patruo successuram, e-
rat enim fratris filia E-
duardi, Philippus so-
rore genitus Isabellâ.
Rursus Philippus tan-
tūm in matris locum,

LVSITANIA

Catharina in patris
succedebat iura, frater
verò sororem ex omni
lege indiuiduâ hæredi-
tate præcellit.

Haud sum ignarus
Castellæ patronos ar-
gumenti fulgore per-
strictos primùm de le-
ge dubitare, mox po-
testatē conditoris ab-
nuere, deinde tergiuer-
fari, postremò vera
falsis confundere, & ad
iuris principia prouo-
care,

VINDICATA. 21

care, turbareque. Sed
rem indubitata[m] fa-
cit, declarauisse, post
Ioannem, Alphonsum
hunc succedendi mo-
dum in principale de-
cus, & vetustatis exē-
plis, & iuris visceribus
inhærere, aduersasque
sententias, vt moribus
contrarias, & legibus
inimicas maiestate re-
gia improbasse.

Decretū fecere Re-
ges consulentibus pe-

LVSITANIA

ritissimis morū , scientissimis legum sine ira, & studio , quorū causas procul habebant, neq; id temporis occasio fuit , ex qua conijcere liceat legem à sinistra volūtate fluxisse. Alter Regū ex assensu communi, alter in nouissimâ horâ, quâ vera promuntur, quid posteris tradituri, nisi rationis, legum, & cōsuetudinis normā, quæ
iuris

VINDICATA. 22

iuris ambigua, & factiones penitūs aboleret. Igitur Castellani nullâ lege, nullâ ratione, nullo colore queūt rapti imperij iniuriam excusare. Sed nihil æquè videri debet indignum, quàm vt arrogantissimi mortalium Iustiniani beneficium, tanquàm æquitati cōueniens, Reipublicę vtile, Hispaniarum moribus consentaneū suâ
sibi

LVSITANIA

sibi ciuili lege probassent, nec tamē admittant par iudicium gēti nostræ, cū & publicis Lusitani imperij instrumentis erroris, aut sceleris facillè conuincantur, & nos neq; rerū nescij, neque intelligendi rudes, aut minùs æquitatis cultores apud homines habeamur.

Tandem subtiles, elegantes, & bonæ causæ

VINDICATA. 23

sæ pãtroni Catharinæ præcellentiam iure agnationis tuentur, quo agnata in re indiuidua (quale est imperium) cognato semper præfertur, is licet æquali sanguinis gradu sit illi propinquus, de cuius hæreditate contenditur.

Scio aliquos inferioris notæ authores, qui nituntur ex parte authoritatē minuere,
ex

LVSITANIA

ex parte fidem detra-
here argumento. Scio,
arreptâ indè occasio-
ne, caufidicos ingenij
audaces, in adulationē
progressos turbare iu-
ra, Catharinæ causam
deprimere, Philippi
extollere, & legū spe-
cie legibus aduersari.
At constat magna in-
genia, & quod vsquàm
egregium est, nostram
in sententiam ire, con-
trarias, velut à iure ab-
hor-

VINDICATA. 24

horrētes, spernere, cō-
futare; neq; facilè di-
xerim ingeniosè ma-
gis, an sapienter.

○ Erat Philippus Hē-
rici cognatus, Catha-
rina in pari gradu ag-
nata; ergò ex optimo
sensu legū, quibus Lu-
sitana consentit, sequi-
tur Catharinā in cer-
tamine summi decoris
verè præmium meruis-
se, etsi alienus ille pal-
mæ gloriam, & hono-
res

LVSITANIA

res manu extorserit
violentiâ.

Hæc pro Catharina
attigisse fat est, vt pa-
lâm fiat eos, qui pro
Philippo scripserunt,
pluribus modis verita-
tē infregisse, primùm
inscitiâ Reipublicæ, vt
alienæ, mox libidine
assentandi, rursus odio
aduersùs Lusitanos; ita
neutris fidei cura inter
inensos, & obnoxios.
Id probè, & abundan-
tius

VINDICATA. 25

tiùs nosces ex eleganti
libello; quem olim edi-
dit Academia Conim-
bricensis pro Cathari-
na, & ab illo, qui Reg-
ni nomine auctus pro-
pedièm vulgabitur, vbi
cuncta, iuriconsultorū
more, plenè, ac planè
habeas explicata, eòq;
nobis alia cōtemnere,
alia delibare, multa o-
mittere visum est.

Ex argumentis ta-
men nuda simplicitate

E 2

pro-

LVSITANIA

prolatis facilè est ag-
noscere Lusitaniæ re-
gnum per vim, & sum-
mam iniuriam ereptū
fuisse è manibus Ca-
tharinæ, cui iure opti-
mo debebatur, illāq;
suis liberis, ac nepo-
tibus transmisisse ius
recuperandi gētile im-
periū, qua ratione pos-
sent.

Nec Philippum IV.
hodie in Castella reg-
nantem, à reliquo iure
des-

VINDICATA. 26

destitutum, ad speciem
iuuat possessio domi-
natus per sexaginta an-
nos haud interupta,
neque sententia lata à
gubernatoribus Regni
in gratiam Philippi a-
ui, aut quòd in publi-
cis comitijs pro Cas-
tellano imperio nos-
trates essent Sacramē-
to obstricti; nam con-
stat possessionem, lite
pendente, ambitu, &
armis fuisse adeptam:

E 3

hæc

LVSITANIA

hæc autem ius non inducunt, sed tollunt; nisi dixeris cū tyrāno propter imperium violandas leges.

Præterea, in regnis sola præscriptio centenaria, & cum bona fide subsistit. Sententia verò ex legibus nulla est, cū enim quinque fuissent iudices designati, à tribus tantummodò dicta fuit, ijsque adeò territis, seu corrup-

VINDICATA. 27

ruptis, vt extorta potius, quàm obtēta, debeat æstimari.

Tandem, Sacramētum in comitijs præstitum, irritum, & inane habendū est. Primū, quia Reipublicæ, Catharinæ, eiusque posteris inferebatur damnū nullo vnquam tempore reparādum. Deinde ex defectu consensus, quē verè non præbuit Regnum, cū non ex

LVSITANIA

animi sentētia, sed vir-
gēte aspectu minaciū
legionum, dicis gratiā
tantūm, in Castellani
verba iurasset.

Nec deinceps visum
est ex taciturnitate ra-
tum habere, quod va-
num fuerat sacramen-
tum; cūm per ea tem-
pora ob Castellæ po-
tentiam nullus esset
publicæ pænitiētiæ lo-
cus, qui si daretur, in-
fargeret extemplò, vt
pro

VINDICATA. 28

pro viribus restiterat
olim, vtque modò ca-
put extulit occasione
oblatâ.

Catharina verò quo-
ad vixit dissentire ma-
nifesta: nec consensit
Theodosius filius no-
stri IOANNIS pater,
idque satis expressit eâ,
quâ valuit, arte; nam
chirographo suo testa-
tum reliquit sibi nun-
quàm in mentem ve-
nisse cedere iure Reg-
ni;

LVSITANIA

ni; si quid secus à se dictum appareret, aut factum, pro infecto, & indicto habendū; cū id nō ex animo, sed in speciem, ac per metū, qui in virum caderet constantem, dixisset, egissetue; ne aliter se gerens læderet ius ad gentile decus, sibi, ac suis posteris à Deo, à natura, ab hominibus attributum.

RE-

VINDICATA. 29

REGIMINIS
insolentia.

TYrannidem auctores duplicem tradidere; alteram, cū regnum præter leges, & mores violentiâ occupatur, alteram, cum reges nō iure, & æquitate, sed libidine, ac iniuriâ populis dominantur. Inter vtramq; vix societatem desideres;
ne-

LUSITANIA

nemo enim vnquã imperium flagitio quæsitum bonis artibus exercuit. Igitur cõtra ius, & fas occupatum Lusitaniæ regnum, congruens satis crederes per scelera gubernandum.

Cùm primùm Philippus Quartus rerum potitus est, iussis alienis adeò se obnoxium fecit, vt nõ modò imperij, sed libertatis etiam

VINDICATA: 30

iam indigeret, nam ex amicorum cohorte vnus ita apud eum gratiã, & auctoritate vigeat, vt in Principe speciem, in subdito agnosceres potestatẽ. Vingtique per annos (vix fides) Rex aliàs promptæ, & quæ deceret principẽ, rationis seruo deuinctus est.

Vterque sanè mensuram impleuit, alter, quantum princeps tribue-

LVSITANIA

buere amico posset,
alter, quantum amicus
à principe accipere.
Vidimus ætate nostrâ
summam amici potē-
tiam in aulâ consenes-
cere, quod rarò acci-
dit, nam impletâ men-
surâ, fatias capit aut il-
lum, cùm omnia tri-
buit, aut hunc, cùm
iam nihil est, quod cu-
piat, reliquum.

Per idē tempus nō
decerant, qui Regē ve-
re-

VINDICATA. 31

recundâ libertate mo-
nerent: Regnum in pre-
cipiti esse, vbi Rex ambi-
tione trahitur alienâ, &
vbi cuncta ad amicum, ve-
lut ad arbitrum, vocat, vim
principatus resoluit; cùm ea
sit imperandi conditio, vt
vni omnia pareant, nec im-
perij maiestati decorū, pri-
uati hominis potentiâ iux-
ta, nedum supra nomen
principis attingi; ad hæc:
hominem sibi creditâ pote-
state abusi, ac vel periculo
F 2 Reip.

LVSTITANIA

*Reip. in vanitatē vsurum;
miserūque, & valdē iniu-
riosum, neque diu à gene-
rosis subditis tolerandum,
habere dominum, seruire
conseruo.*

At neque penetrare
sermone, neque vale-
re consilia, & monen-
tes arceri, fastidiri, cō-
temni, cunctaque eius-
modi in minus acci-
piebantur; siue tamen
id innato principis in-
genio tribuamus, siue
se-

VINDICATA. 3.

secretis amici artibus
imputemus, seu ad di-
uini numinis arbitrium
referatur, ne utiquam
peccata serui in Domi-
num regerenda; cū,
super insitam pietatē,
præclara indoles Ca-
tholici Regis palā fa-
ciat se noluisse homi-
nis impotentiam.

Huius nomen silen-
tio duximus transmit-
tendum, poscēte id na-
taliū claritudine, ac
F 3 splen-

LVSITANIA

splendidissimæ familię
reuerentiâ, Mores, &
ingenium ex regimine
modò nota reddemus,
quippe alienū à nobis
ex interioris vitæ cri-
mine quemquã homi-
num cū dedecore me-
morare. Præcipuū de-
stinationis meæ, rarum
nostri sæculi documē-
tum posteritati trade-
re, vt Christianus prin-
ceps ab ijsdem causis
pares exitus animo præ-
ci-

VINDICATA. 33

cipiat, caueatque.

Si cui verò indignū
videatur, aut mirū re-
giminis peccata vnus
culpæ crebrius impu-
tari; semel habeat. Pec-
cata quidem manifesta
erant, Regis innocen-
tia palàm. Vnus om-
nia poterat, quem om-
nes Principis amicum,
imperij arbitrum vo-
citabant, & vbiq; va-
rijs rumoribus differe-
bant; neque ob aliud

LVSITANIA

inuisus, quàm quia cõ-
positam Remp. floren-
tem Principis domum
turbare cæperat, & vl-
trò fælix, validumque
Imperium in discrimẽ
fortunæ dabat. Ergo
haud iniuriã facimus,
quando non odio, non
iuuidiã, sed ore publi-
co, & ex publica cau-
sa illas tantùm imperij
noxas, quæ coram ha-
bentur, homini ascrip-
tum imus; sed iam ad
re-

VINDICATA. 34

rerũ ordinẽ veniamus.

Ille, nascente adhuc
potentiã, bonis consi-
lijs notescere volebat,
simulq; ambiguus do-
minandi, & contentus
flagrãti Principis gra-
tiã videbatur, atqui ta-
citus affectabat prius
domino, mox imperio
dominari; nã vbi Prin-
cipẽ variis artibus de-
uinxit, paulatim insur-
gere, munia magistra-
tuum, vim legum, om-
nem

LVSITANIA

nem denique in se trahere potestatem, aduersantibus paucis, cum pars nobilium, quia inuidiosum rerum statum abnuerant, cecidissent; pars læuienti fortunæ animos submitterent; alij tyrannidem pauescerent. Rursus, ut quisque homini intimus, ita ad Principis amicitiam validus. Contrà, quibus infensus esset, metu conflictabantur, in

VINDICATA. 35

in periculo agitabant. Nō tamen propinqui, nō maiorum nobilitas, neq; claritudo militiæ, aut illustres domi artes illius gratiâ præcelebant, sed qui ex similitudine morum parēmentem, & conscientiam induissēt. Hi profectò opibus, & honoribus, seu potiùs raptis ex funere reip. spolijs, augebantur.

Illuc igitur ambitione,
ne,

LVSITANIA

ne, aut metu cuncta
fluere, & homini obe-
dire. Sed in aula Regis
nihil iam prisca, & in-
tegrum moris: vetus dis-
ciplina deserta: noua
inducta: in curia defe-
ctum à virtute: ad vi-
tia transcursu, non gra-
du, sed præcipiti cursu:
in Reipublicæ admini-
stratione descitum à cō-
suetudine parentum, a-
pud quos omnia dispo-
sita, moderata, tran-
quil-

VINDICATA. 36

quilla maiestatem, re-
uerentiam, amoremq;
Principis retinebant.
Quid tandem? nec sua
magistratibus species,
nec vocabula, & vnus
culpam ab omnibus pec-
cabatur.

Hæc altiùs conie-
ctantibus præcipuum
iudicium erat nutantem
principatum, nisi tem-
pore caueretur, iturum
penitus in ruinam. Vi-
delicet, vbi semel, &
G ite.

LVSITANIA

iterum recto deerratū
 est, in præceps facilli-
 mē deuenitur. Hinc
 studiosos Reip. intra-
 uit pauor; sequebatur
 vox publica indigna-
 tione, & questu: Nō pa-
 ti magnitudinem Imperij,
 vt vni innitatur subdito
 cuncta regendi onus; solam
 Principis mentem tantæ
 molis capacem: cæteros in
 partē curarū vocandos; nā
 principi summum rerū iu-
 diciū cælum, terraq; de-
 dère,

VINDICATA. 37

dère, subditis obsequij glo-
 ria relicta est: rursus, in
 Republica tot illustribus vi-
 ris refertā non ad vnū om-
 nia deferenda: plures faci-
 lius munia sociatis labori-
 bus exequuturos; subditos
 prætereā vnum aliquē ma-
 gnum in amicitia Principis
 tolerare, dum gratia nō ex-
 undet; ubi verò plurium
 partes occupet, mox irarū,
 offensionumque incitamen-
 tum; amnis instar aquarū
 accessione, qui, dum suo
 G 2 conq;

L V S I T A N I A

*continetur alveo, nulli est
iniurius; at cum super ri-
pas effusus vicinos campos,
alienas messes prælicenter
inuadit; statim iusto dolore,
& querelis agricolarum in-
cusatur. Tandem clamita-
bant longè alienum à mu-
nere principis, publicam v-
nius gratiã incolumitatem
auerfari.*

At ille criminantiũ
non ignarus, & suaptè
naturã potētiae anxius
excogitare, moliri, ma-
chia

V I N D I C A T A. 38

chinari, ne quẽ habe-
ret parem, neue quid
fastigij perderet; tan-
quã pari dolore ho-
nores alienos, ac suas
iniurias metiretur. Ve-
tus quidem inter ami-
cos principis æmula-
tio, vetus cupido ad
summam gratiam vni-
cè festinandi; sed im-
manè, quantum in ta-
li ingenio hæc exarse-
rit!

Enimuerò firmãdæ

G 3

ami.

LVSITANIA

amicitiæ, & potentiaë
 nouos sinus, diuersas
 artes quærebat. Modò
 palàm ciuilia de se, de
 Rep. egregia, de prin-
 cipe magna loque-
 batur; nec deerat ob-
 sequij facies, officiorũ
 species, & quæque alia
 adulantis ingenij. Mo-
 dò in occulto hæc prin-
 cipi ingerebat: Legiones,
 prouincias, classes, cuncta
 principatus inter se con-
 nexa, & ad imperij deco-
 rem

VINDICATA: 39

rem composita; opes publi-
 cas, principis vectigalia plu-
 ribus oppignerata ad præ-
 sens, quàm citissimè libe-
 randa. fortunas augendas:
 ius apud ciues: terrorem in
 hostes: modestiam fædera-
 tis: Madritum hortis, æ-
 quarum ductibus, ædium
 magnificentia, ac splendo-
 re ita omnium opinione ce-
 lebre per exteras nationes,
 vt minùs olim de Roma sua
 Augustus, è lateritrâ mar-
 moreâ redditâ, gloriari po-
 tuis-

LVSITANIA

euisset. Quæ licet principali
 fortuna, & auspicijs tri-
 buenda, plura tamen suâ
 curâ, suisque consilijs gesta
 testari Reip. meliores; nec
 dubium se pro viribus illi-
 batam imperij gloriâ serua-
 uisse. Ad hæc: corpus sibi
 laborum tolerans, nihil ve-
 nale in penatibus suis, aut
 auaritiæ peruium: idque
 vel ab æmulis non negari;
 fateri se aliqua vi tractas-
 se, sed ea admodum pauca,
 & quò cæteris quies esset;
 hinc

VINDICATA. 40

hinc modica populis petit
 tributa: inde voces illas, &
 querelas inanes: cum nec
 pax imperij sine armis, nec
 arma sine stipendijs, nec sti-
 pendia sine tributis haberi
 queant.

His atq; talibus fa-
 cilem Principem, & sua-
 deti pronum ingenio-
 sè nequam in eâ men-
 tem induxit, vt vigilan-
 tiam, hominisque in-
 dustriâ in sermonibus,
 in concilijs identidem
 ce-

LVSITANIA

celebraret, ac crederet non posse aliter stare, librarique immensum imperij corpus, quàm si ab hoc vno arbitro regeretur; vndè percrebuit fama constans illum non tam solertiâ suâ, quàm irâ Dei in rem Hispanicam sibi Principem deuinxisse.

Hinc validior indiès homo: hinc superbior, & publici seruitij victor: sed mox fœlicitas am-

VINDICATA. 41

ambitionem, & arrogantiam (præcipua validiorum vitia) patefecit; nam deinceps, neque rarò, neque apud paucos, aut obscuris, vt antea, artibus de se grandia iaciebat, sed palàm insolenti ostentatione.

Tandem, vetustate imperij coalitâ audaciâ, libellum edidit, *Libram* inscripsit (quàmuis mentiatur auctore) se-

LVSITANIA

secūda, & aduersa Imperij trutinantem; in quo non erubuit affirmare ope, & consilio suo longè auctos, prolatosque Reipub. fines; rursus læta, etsi fortuita, ad sui gloriam vertit, improspera cum dedecore, & infamiâ Hispanicæ nobilitatis reiecit in clarissimum quemque pace, belloq; florentem. Usque adeò familiare homi-

ni

VINDICATA. 42

ni erat inuidiam rerū non ad causam, sed ad voluntatē, personasque dirigere, & sceleri assignare, quæ terra, quæ mare, ventiq; deliquerant; his verò commēdatio ex iniuria, illi odium ex superbia oriebatur; eò tamen insolentia, ac temeritatis processit, vt ambages ipsas, incognitasq; artes, quibus satagebat vnicum haberi, & sus-

H

pi-

LVSITANIA

pici Reipub. munimētum, easmet iactantiū in eādē *Libra* prædicare per Imperiū minimè dubitaret.

Plura quidem hac tempestate cōcussere simul Hispaniarū molem, sed nihil æquè iudicio meo acceleravit ruinam ac insana hominis fiducia reputantis in se vno adesse cōsiliū, & prouidentiam tuendi, propagandique
Im-

VINDICATA. 43

Imperij; nam vnum illud summum, & æternum, neque mutabile, neque interiturū Numen haud diu patitur quemquam hominum sibi maiorem humanā potentiam vendicare. Sunt qui existiment, vt promptum illius ingenium, ita stolidum iudicium: vnde miserè lapsus sibi persuasit scientiā suā posse cuncta complecti, quam
H 2 quàm

LVSITANIA

quàm manifesta sit
vnumquodq; negotiũ
magnũ magnis adiu-
toribus indigere.

Cuncta scelerum si
in medio ponam, haud
sum ignarus fabulosũ
visum iri tantum vlli
mortalium arrogatiæ,
& securitatis fuisse in-
potentia, non suã vi ni-
xa; sed nihil composi-
tũ miraculi causã. Tra-
dã, Deo teste, quæ vi-
di, vel quæ ne cauilla-
tor

VINDICATA. 44

tor quidem inficiari
queat; vt in omnibus,
quæ dicentur à me, nõ
modò mihi libera, ac
vera, sed digna fide
contingat historia.

Pleraque tamen eo-
rum, quæ referã, parua
forsitan, & memoratu
indigna videri haud
nescius sum. Nõ tamen
sine vsu fuerit introspi-
cere illa primo aspectu
leuia, ex quibus mag-
narũ sæpè rerũ moni-
tus

LVSITANIA

tus oriuntur; quia pauci prudētiā honesta ab deterioribus, vtilia ab noxijs discernunt; plures aliorum euētis frequentius, & facilius edocentur.

Prætereà legentibus historiam nostram, & æstimantibus regimen Castellanum, in mentē venient Tiberij, Neronisue tempora, atq; mores; nam plurima illius Romanæ gentis æuo

VINDICATA. 45

æuo nostro tam similibus, eisdemq; artibus iterata; vt nisi ex singulorū nominibus discrimē animaduertes, interesse te priscis illis, malisque temporibus idētidem arbitreris, vt scias in rebus humanis sæcula, atque homines interire, mores, causas, & euenta, volubilis instar orbis, eadē recurrere. Sed ad incepta redeo

LVSITANIA

Primum facinus regiminis fuit Mantuæ occupatio; mox oppugnatio Casalís in Monte ferrato. Obtentui sumebatur ius Imperij; causa præcipua ex matrimonio Ducis Mantuanæ cum Carolo Duce Niuersio Paris Franciæ: is quippè erat iure sanguinis, & clientele addictus Christianissimo Regi, diuinâ prouidentia id temporis

VINDICATA. 46

ris Orbis arbitro; nec obstitit fides, necessitudo, beneficium, quibus Hispania Galliæ tenebatur, cuncta per ambitionem inuidia vicerat.

Illatum bellum cum indignatione, & Christiani orbis horrore: plura hominum millia ferro interempta: turbata propemodum Europa: Gallia iniuriâ grauitèr commota: Hispania tributis

LVSITANIA

tis nescijs inquieta: Italia externis armis pauida, & afflictâ: Mantua oppressa militum insolentiâ, & continuis prælijs deuastata: Belgium, euocatis fortissimis legionibus, quæ, velut aggeres, Batauorum inundationes bellicas retundebant, infestantium iracundiæ, & voluptati permissû: sacrum Imperium retracto è Germania milite

VINDICATA. 47

lite veterano, hostium arbitrio cum dedecore maiestatis obnoxium: Princeps Catholicus, nihil tale meritis, fortunis, atque hæreditate auitâ spoliatus per libidinem, per iniuriâ: denique Christianissimus Rex coactus vim, & bellum ab hæreticis abstinere, vt protegeret subditum, defenderet innocentem.

Hæc impietas, hæc
Chri-

LVSITANIA

Christianorum collisio, hic sanguis fusus, queis vndique hæresis grassabatur, caput maiorum fuit, quæ Hispania patitur. Id quidem non utilitas publica, sed vanitas vnus creditur suasisse; nec tamen erubescit eam sibi gloriam arrogare, se nihil agere, nihil moliri, nihil meditari, nisi ex optimo publico rei Catholicæ: perinde ac
 si

VINDICATA. 48

si posset conscientiam generis humani fallere, aut latere.

Præerat militati Seruatoris Christi Ecclesiæ Urbanus VIII. vice Deus in terris, sanctus, integer, & optimæ recordationis Princeps. Is non æmulationi, nõ odio, aut priuatis affectionibus obnoxius sui muneris esse duxit, in tãto Principũ Christianorum motu neu-
 I tri

LVSITANIA

tri se sociare parti, vtri-
que pacem intercedē-
do optare, vt decebat
medium amicum, cō-
munem parentem, sed
quia impiæ causæ au-
xiliares opes non ad-
iūx t, factus est impie-
tatis reus ab homine
religioni aduerso, su-
perstitioni obnoxio.

Hinc abominanda
scripta, & tempestates
illæ ab Hispaniâ in Pō-
tificis caput innocuum

in-

VINDICATA. 49

intonantes; hinc fons,
& seminariū in varias
nocendi artes. Sed pri-
ma (frustra licet) ho-
mini cura fuit dare o-
peram, vt Catholici
Regis animus ab ipso
summo Pontifice vi-
deretur alienus; vt qui
forfitā rebatur se ma-
gis validum, sacrorūq;
potentem, si Principē
societate sceleris ob-
strinxisset. Mox in Ec-
clesiam, eiusque minif-

I 2

tros

LVSITANIA

tros versa arma sacrã
authoritatem, & iuris-
dictionem deiectura:
vt verò omittãtur qui-
bus indoluit Ecclesia
Castellana, intra Lusit-
aniæ fines se contineat
dolor, & querela.

Ibatur in sanctum
Inquisitionis officium
cum mandatis, quibus
iurisdictio eius, & agē-
di libera diuino iure
potestas nõ leuiter læ-
debantur: plura ad hæ-
resis

VINDICATA. 50

resis fauorem: fuitque,
vt præciperentur hæc
statim executioni mã-
dari, licet subesset cau-
sa, quæ ad reuocatio-
nem compelleret.

Iam verò Cathedræ
Diui Petri, & eius cæ-
lesti amplitudini sic e-
rat derogatum, vt ne
ascendere quidem in
comparationē potes-
tatis regiæ fineretur.
Inde, si pius, si religio-
sus, aut eximius quisq;

LVSITANIA

libertati Ecclesiæ con-
sulebat, asperè incre-
pitus, & in æuum des-
pectus.

Tentabant modes-
tos, & integros Sacer-
dotes spe dignitatum
argento emūgere, nec
puduit aliquandò per
epistolā antistites pro-
uocare, vt quantò quis
profusiùs obtulisset, tã-
tò impēsiùs opibus, &
honoribus extollere-
tur. Nihil profectò vi-
de-

VINDICATA. SĪ
debatur turpe, quod
esset quæstuosum. Sa-
cerdotia, & sacra mu-
nia in pecuniosos, ac
perditos collocata, quæ
solūm virtutibus debe-
bantur.

Videbamus pecunias
sacrorum Ordinū mi-
litarium depositas, &
lege Pontificis Maxi-
mi religiosis equitibus
Romanæ fidei defen-
soribus addictas, licen-
ter ab humana potes-

LVSITANIA

tate in profanos vsus
 abradi. Rursus eius-
 dem militiae insignia,
 quibus ius inest sacras
 percipiendi decumas,
 quæ nos Commendas
 vocamus, alijs, atque
 alijs, superstite pos-
 sessore, promitti non
 leui iuris iniuriâ, & ex-
 periëntiâ teste, inde dis-
 cordias oriturâs, quasi
 affectaretur, vt priua-
 tæ simultates benefi-
 cia Principis sequerentur.

VINDICATA. 52

tur.

Reddituũ, ac pen-
 sionum, quæ religiosi
 Principes designarunt
 ad pietatis solennia, ad
 maniũ sacrificia, pars
 rapta, pars miserè sol-
 uebatur; inde vtraque
 intermissa, & nouo ra-
 pinæ inuẽtu manes ip-
 si fiebant auaritiæ vec-
 tigales; inque prædani
 cessere sacrorum Or-
 dinũ census & quæ pie-
 tate, quæ votis omnis
 po-

LVSITANIA

populi Lusitani ætas
 prosperè, aut in metu
 sacrauerat; quorum a-
 lia legata pia, alia vul-
 gò nuncupātur Capel-
 læ. Cupido duplicem
 obtentū habebat, qua-
 si subsidiū Regno pa-
 raretur, & ne spreta ef-
 set reuerentia legum.
 Huiusmodi verò leges
 ante hoc tempus sem-
 per maiores nostros ad
 hunc modū piguit ex-
 ercere. Cappellæ verò
 erant

VINDICATA. 53

erāt præmia, imò præ-
 tia delatorum, coactis
 religiosis viris vestem,
 ac victum, vel cū de-
 decore, quæritare.

Quia verò Alexan-
 der Castracanis, Apof-
 tolicus collector, an-
 tistes Neocastrēsis, vir
 clarissimus, virtutibus
 spectatus ex vi mune-
 ris tuebatur miseros
 innocentes, dixeratque
 sibi immotum, ac fixū
 maiestati Ecclesiæ pro
 vi-

LVSITANIA

viribus iri defensum;
nec vlllo terrore, aut
vexatione cōstantiam
egregiæ vocis muta-
rat, à sacro munere
fuit impiè deturbatus,
raptatusque.

In spectaculo tali
voces populi blandæ:
nobiles minaci silētio
visabantur; alios mise-
ricordia, ira alios inci-
tabat; sed vtrique pie-
tate, dolore, & sceleris
execratione pares: nec
quis-

VINDICATA. 54

quisquam adeò rerum
diuinarum immemor,
quem non commoue-
ret illa facies, Antisti-
tem, senem, innoxium,
Pōtificis Maximi Le-
gatū in Regno omniū
Petri clauibus obse-
quētissimo, relictâ suæ
dignitatis sede, coactū
vi indecorâ, circum-
septum tyrannidis la-
tellitibus per vrbes, per
oppida, per vias exire
de imperio. Nihil tale

K

vi-

LVSITANIA

viderat, nihil tale audierat Lusitania. Sed magnus ille Deus flagitiorum vindex, qui tangi Christos suos ægerrimè semper tulit, nemini reorum pepercit, idq; statim, palàm, seuerè.

Frequens erat viros sacris initiatos ciuilibus negotijs, profanos sacratoribus implicari per summum diuini iuris contemptum, nec
sine

VINDICATA. 55

sine iacturâ, & Reip. turbamentis; etenim mōstrosū imperium, regimine inuerso, super irreuerentiã, & religionis dedecora, parturiebat tremores, & ciuicas tempestates; nō aliter, quàm elementa, cū, turbato naturæ ordine, suis egressa sedibus alia alijs sese immiscent, nam flatus æra cōscendēs tonitrua edit, fulmina, fulgetra.

K 2

Ter-

LVSITANIA

Terra, incluso in se spiritu, contremiscit, & moueri sentitur sæpè magno habitantiũ dāno.

Dabatur pessum an-
tistitum assiduitas in
ditionibus suis (quam
Residentiam vocant)
hos enim imperiosè
ab sponfis Ecclesijs a-
uocabant clamore o-
uium, & querelâ, ba-
lâtes istæ, & Pastorum
desiderio gemebundæ
ipfos,

VINDICATA. 56

ipfos, sed incassum, vo-
citabant, & pastum
frustrâ famelicè repos-
cebant.

Tandem sacri Pon-
tificatus ad occasionē
datâ operâ, traheban-
tur: quia non modò
deerat religionis deco-
rum, sed etiã diuinum
inseruiebat humano;
ex quibus intelliges fa-
cilè à rectis in vitia,
maturè à vitijs in pra-
ua, festinantiùs à prauis

K 3

in

L V S I T A N I A

in præcipitia deueniri;
cadētis instar ex supe-
ro loco lapidis , qui,
cū centro vicinior,
vehementiùs ruit. Hæc
in sanctiora, nec minùs
profanis perniciofa lu-
es.

Insanierat imperij
Arbiter libidine nouã-
di Orbem; nouationis
præcipuum, Hispania-
rum regna redigere in
prouincias. Mox alijs
legibus , alijs moribus
no-

V I N D I C A T A. 57

nouum fundare Impe-
rium, & cuncta misce-
re: neque in principis
fide populis præstitâ,
religione firmatâ præ-
sidium erat ; imò fides
ipsa impudenter affli-
gebatur publicæ utili-
tatis obtentu , tâquàm
rerum salus in perfidiâ
sita esset. Insaniam ho-
minis reputâtibus cõ-
stans sententia fuit; di-
uinum Numen , cū
vellet principatus mu-

K 4

tare

LVSITANIA

tare fortunam, mentē,
& iudicium inuertere
gubernantis.

At ille verbis mag-
nificus, rerum vacuus
in sermonibus, in Con-
cilijs tenaciter conten-
debat: *Minimè diuiden-
da, quæ separari nequibāt,
vnum esse Imperij corpus,
vnius animo, & vnâ lege
regendum: habere aliquid
ex iniquo omne magnum
exemplū, sed quod aliquā
ex parte cōtra singulos sta-
tuitur.*

VINDICATA. 58

*tuitur, publicâ utilitate
rependi; hinc maioribus
placitum, ut, si quando ex
fuso exercitu decimus
quisque scriberetur fuste, etiā
strenui sortirentur: neque
pro salute publicâ ex præ-
scripto legum dumtaxat a-
gendum: aliquando, & ip-
sis legibus imperandum.*

His quidem naturæ
inuertor, & noui iuris
reperor deliria, & im-
potentiæ sensus abdere
nitebatur; sed omnes
in-

LVSITANIA

intelligebant hæc, vt erant magis, quàm vt dicebantur; non enim fallebat mortaliũ quẽque consilia callida, & audacia, primã licèt specie læta, tamẽ tractatu dura, euentu tristitia fore.

Deinde frustrã nostram sollicitabat Lusitaniam, obsistẽte vaticinio Diui Francisci, quo nobis quõdã pollicitum numquã redac-

VINDICATA. 19

ductum iri in prouinciã formam; nec euauit occupatione Philippi, nam in vnũ imperij corpus minimẽ coaluerat, vt pleraque Hispaniã Regna, sed instar Aragoniã, suis legibus, ac moribus regebatur. Quandiu igitur is rerũ status, Philippis permissum imperium est; vbi verò inquietus homo molitur obterere vaticiniũ, sta-

LVSITANIA

statim ademptum: vt palàm fiat hominum consilia æternis longè minora, frustrà fatum cōuellere voluisse. Sed ad ordinem reuertamur.

Ille per omne nefas ad nouationem festinabat; quippe auidus conceptæ insanix, cuiusque moræ impatiēs erat. Hinc ipsi mos officia, & Regni honores peregrinis hominibus im-

VINDICATA. 60

impertiri: Lusitanos modò vi, modò vmbra munerum in alienas prouincias ablegare: publicam pecuniã prælicenter auertere, partim ad externã illam, inuisam, & ciuiũ spolijs Madriti extructam Gallinarij molem, partim ad alios vsus æquè odiosos, pariter indecentes.

Neque his contentus, vsque adeò per va-

L

ni-

LVSITANIA

nitatē abuti Regni diuitijs properabat, vt illæ solūm ludibrio fuisse homini viderentur. Crederes opum, & pecuniæ fructum non aliū putasse, quā profusionem, seque sordidum, ac deparcum, si ratio impensarum sibi constaret, prælautum, verèque magnificum, si abuteretur, ac perderet.

Ea verò diuitiarum
stra-

VINDICATA. 61

strages inter causas publicæ paupertatis erat, nam inde Regnum, olim abundans, egentissimum reddebatur, & necessaria struēdis nauibus, adornandis classibus suppeditare nequibat, quibus nudata maria, & maritimæ orę hostium incursibus, & iniurijs obnoxia erant; nauesque in oculis hominum, & faucibus portuum à piratis

L 2 im-

LVSITANIA

impunè rapiabantur.

Prætextu verò reparādę stragis, ita Regnum nouis exactionibus pressabatur, vt asperitas remedij altiùs, quàm sceleris iniuria, animos penetraret; erat enim quouis morbo seuerior medicina, & quæ alibi vlçera, hîc medicamina vocabantur.

Tributa non lege,
non æquitate, non ratione

VINDICATA. 62

tione imperata, sed ex libidine gubernâtis; ac ita licentiùs euagata, vt paucis annis, ne dicam mensibus, plura, & acerbiora imposita, quàm fuerant per vndeuginti Reges. Cæterùm multiplex tributorum copia nō satietatē, sed incitamentum afferebat, quoniã ardens, ac improba auaritia eò maiora cupit, quò maiora vene-

L 3 runt,

LVSITANIA

runt; flammæ instar,
quæ ex materiæ incre-
mento acriùs inualef-
cit. Crederes ingeniũ
edax vim adhuc supe-
rasse flammæ, ita enim
in scrutandis hominũ
fortunis, ac vndiq; cõ-
quirendis exuerat mo-
dum, excefferat termi-
num, vt omnium opes,
atque inopiam pari af-
fectu concupiscere vi-
deretur.

Qui ergo meditan-
do

VINDICATA. 63

do extunderet nouas
artes eruẽdi pecunias,
aut noua prædãdi vo-
cabula reperiret, is
magis è Republica
minister, is fidelissimus
amabatur; idq; vnum
vel ad gratiam, vel ad
potentiam iter.

Hos, atque tales per
stolidam prodigentiã
beneficijs cumulabat;
& opes publicæ, oppi-
da, ac honores, vt
præda, diuidebantur.

L 4

Vn-

LVSITANIA

Vnde nō absurdè vulgari, quòd Principis amicus perdere sciebat, donare nesciebat, & largitiones, ac præmia inuisa pariter, atque scelera.

Ira utilitatis noxiæ repertores, genus hominum publico exitio natum, & pænis quidē nunquàm fatis coercitum, per pretia eliciebatur. Hinc perniciofa, & inquieta ingenia,
in-

VINDICATA. 64
infecta quasi valetudine, & contactu, vndique suboriri, augeri, grassari; nemo enim sibi putat turpe, quod alijs fructuosum videt; neque ibi consistūt exempla, vnde cæperūt; sed quamlibet in tenuē recepta tramitem latissimè sibi viā faciunt euagandi, quo patet plus peccati exemplū, quàm peccatū ipsum Reip. nocuisse.

Inde

LVSITANIA

Indè crebri questus,
nec occulti per vulgū,
cui minor sapientia, &
ex mediocritate fortu-
næ pauciora pericula
sunt. At ille criminan-
tis populi non ignarus
clamitabat nos iniustè
queri, iniustè commē-
ta lamentari, cum ea
nostra, & à nobis didi-
cisset. Disserebatur cō-
trà, nunquàm in opti-
ma Rep. de futuros, qui
fronte graui, & tūti
su-

VINDICATA. 65

supercilio vtilitatibus
Principis cōtumaciter
adessent, filere tamen,
& quiescere vbi cum
cæteris omnibus, tum
vel maximè auaris a-
dulationibus obstruc-
tus est aditus; quoniã,
si non est, cui suadea-
tur, qui suadeant, non
sunt; quo euenit, vt
plurimum pro nobis,
plùs tamen pro nostris
moribus hominē gra-
uaremur.

Per

LVSITANIA

Per idē tempus Lusitaniæ præses, vir periculis constans, & offensionum pro publica utilitate non pavidus iniquissimis tributis interdum necētebat moras, frequenter intercedebat. Prætereà litteras ad imperij Arbitrū composuit, quarū sententia in hūc modum fuit. *Super innatam fidem, muneris mei ratio silere vltimā non patitur de turbidis*

113

VINDICATA. 66

rumoribus, depopuli rabie, ac dolore, nam inde concipitur odium, nascitur ira, exoritur incendium, sequitur ruina. Causa præcipua publicæ querelæ ex magnitudine, & acerbitate tributū: ex gratia malorum, bonorum diffidētia, & iniurijs. Expenderet Princeps vtrūm mundi status gratior oculis, pulchriorve fuerit placido, & puro die, an cū fragoribus crebris, vndique micante igne, om-

M

nia

LVSITANIA

nia quatiuntur. Cogitaret non aliam esse faciem quieti, moderatique imperij, quàm sereni cæli, & nitētis; crudele regnum, turbidum, tenebrisque obscurum inter pauidos, ac trementes; nec inconcusso omnium turbatore. Mallet igitur rectorem, & ciues, quàm dominationem, & seruos; cùm, præsertim in summa potentia, plura charitate, quàm rigore gerantur. Arceret adulantes, qui

VINDICATA. 67

qui potius cum Principis fortunâ, quàm cum ipso loquuntur; nec veri copiam faciunt, sed suspensa, & quò ducantur, inclinatura respondent. Subditos tales crederet, qualis fama cuiusque esset, quia singuli decipere, & decipi possunt, nemo omnes, omnes neminem fefellerunt. Fideret amico seni, & per aliena experimenta edocto, parùm profici potentiâ, si iniuriæ sequerentur; ac in statu re-

M 2 rum

LVSITANIA

rum unum, & sanum, & dignum Principe consilium: rondere pecus, & non deglubere, pessimos abijcere, & optimum quemque fidelissimum putare, fouereq;

Prudentiæ, & fidelitatis arbitrium erat, sed displicebat ciuile, & priscae seueritatis ingenium, eiusque libertas semper ingrata, parumq; Amico Principis probabatur; neque ob aliud inuisus, quàm quòd

VINDICATA. 68

quòd exploratum erat integrum sudare virum pro æquo iure, pro more patrio. Haec tandem de causa per iniuriam è gradu deiecto, itur ad alienos, petitur fæmina ex orbe alio, externis artibus imbuta, & præficitur Lusitaniæ, vt terra nostra capitis, & auxiliij orba temporum ærumnis, & inuidiarum procellis obnoxia esset, ferretque

M 3

fer-

LVSITANIA

seruitij iugum sine spe,
sine solatio , sine leua-
mento.

Mox validissimus il-
le duos (quos velut ad
perdendum imperium
Lusitanię fataliter ele-
gerat scrinij secretio-
ris custodes) constituit
totius tyrānidis admi-
nistros, ambos inter se
affinitate coniunctos,
naturā peruersos , &
quibus nullus ex poste-
ritate, & infamiā me-
tus;

VINDICATA. 69

tus; quique videbantur
lætari , aut fortāsis læ-
tabantur , per calami-
tates Reipublicæ , per
dedecus nobilium, per
gemitus populi, &
querelas , tāquam sce-
lere , ac maleficio pas-
cerentur.

Hos ex pauperibus
diuites, ex contemptis
metuendos, ex ignotis
celebres temporū mi-
seriæ , & auaritiæ ho-
minum fecere. Alter

M 4

Oli-

LVSITANIA

Olisyphone, alter Ma-
driti agebat; iste scele-
rum artifex per occul-
tum, ille palàm acer-
rimus executor, eòque
vim gratiæ assecuti, &
pari in societate potē-
tiæ concordēs diuersâ
arte ex æquo pollebāt;
sed quò potentiã apud
vnum, eò odium apud
omnes adepti sūt. Vn-
de alijs, & sibi tandem
perniciẽ peperere. V-
terque in omne fas, ne-
fas

VINDICATA. 70

fasque auidi, & vena-
les non sacro, non pro-
fano abstinebāt; quid-
quid liberet, pro licito
iudicabant, magnitu-
dinemq; fortunæ pec-
candi licentiã metiebã-
tur; atque adeò eos
captandi diuitias exti-
mulauerat festinatio,
vt mox æquales, dein
superiores, postremò
suasmet ipsi spes para-
uerint anteire; quasi
infata auaritia non pa-
te-

LVSITANIA

teretur eos in ea mēsu-
ra conquiescere, quam
olim neque voto, neq;
cogitatione præsume-
rent impudenti. Id
verò illos, vti etiā
multos, pessumdedit,
quoniam, si tarda cum
securitate spernis, præ-
matura properas ad
exitium, vt qui ad ar-
boris culmen sine mo-
do, sine iudicio venire
contēdit, vnā cum ip-
sis ramis, quos appre-
hen-

VINDICATA. 71

hendit, vt plurimū
decidit. Silentio ob-
tuantur nomina vtri-
usque, tanquā mem-
oriā, vel execrandā,
indigni.

His quidē omniū o-
pinione deterrimis lō-
gè, latèq; in Regnum
permissa potentia est;
nam siue ad Reip. sum-
ma, siue ad media, seu
ad infima quæque, non
nisi per vtrumque adi-
tus, neque vtriusque

LVSITANIA

voluntas nisi scelere
quærebatur. Nulla de-
inceps ex honesto spes.
Publica mala singulis
in occasionem gratiæ
trahebantur ; & quãtò
quis turpi , tristiciq; ser-
uitio promptior , opi-
bus , & honoribus ex-
tollebatur, visusque lo-
cus est solùm vitij pa-
tefactus , nam virtutes
pro crimine erãt. Vn-
de in quo Regno sem-
per fuerat certatũ vir-
tu-

VINDICATA. 72

tutibus , iam certaba-
tur flagitijs, & qui pes-
simus erat , ipse opti-
mus habebatur.

Adnotabant prudẽ-
tiores bonorum luctũ
permissæ potestatis in-
citamentum esse, nam
ijs assiduè conqueren-
tibus de licẽtia homi-
num in probos , in pa-
triam , in virtutes, illi
tamen pertinaciter fo-
uebantur; stetitque po-
tentia per quatuordecim

LVSITANIA

cim ferè annos (grande quidē mortalis æui spatium) Quarè non modò id temporis miseras, & calamitates intulit Lusitaniæ, sed damnū grauissimū in futurum. Etenim, exemptis è media vita tot annis, præcellentes, & egregij iuuenes ad senectutē, senes ad ipsos exactæ ætatis terminos venire per silētium; vnde qui optimi erant,

VINDICATA. 73

erant, Reipublicæ māsere expertes, tãquàm alienæ; cui malo perdifficile medicamen, cū ea sit conditio infirmitatis humanæ, vt tardiora sint remedia, quàm mala, magnaq; ingenia citò extinguantur, lentè adolecant.

Rerum nescij, & sagacis consilij expertes mirabantur Imperij Arbitrum deterrimis vti, ignauos odisse, nec

LVSITANIA

tamen virtutes eminētes sectari; tāquām parum sibi constans aduersa committere videretur. Qui verò prudentes, & temporum callidi credebātur, cēsebant ea maximè cōgruere, namq; ex optimis periculū sibi, ex inertibus dedecus metuebat, per pessimos tota seruitus parabatur.

Intereā, adultā iam
vtrius-

VINDICATA. 74

vtriusque gratiā, & potentiā, populus animi ferox liberi doloris documentum dabat, & ægris oculis introspiebat potestatem, diuitias, luxum, eaque, vel ex sola subita felicitate tanquā læsi grauabantur. Inrita mortalibus natura, modum fortunæ à nullis magis exigere, quàm quos infrā, aut in æquo videre. Iam verò pluribus
N 3 tur-

LVSITANIA

turbati iniurijs, nouis
oppressi oneribus in
procellas irarum, ra-
biemque prolapsi vo-
ciferari palam, appel-
lare tyrannidis magis-
tros, cumulare probra,
obtestari cælum, & v-
biq; omnia facere, quæ
inuidiã, misericordiã,
metum, & iras permo-
uerent.

Hæc altiùs animos
penetrabãt, & tanquã
contecta, ac tumescẽ-
tia

VINDICATA. 75

tia Reip. vulnera ti-
mebantur, vt quæ non
modò pacis publicæ
turbamenta, sed etiam
nouarum rerũ studiũ
indicabant. Multi odio
præsentiũ, & cupidine
mutationis suis quoq;
periculis lætabantur.
Optimus quisque for-
tunæ dubius Reip. cu-
rã mærebat, inter quos
vnũ Imperij Arbitro
hactenùs non inuisum,
sic per literas accepi-
mus

LVSITANIA
mus collocutum.

Principis obsequium,
& amicitia tui pauca tibi
significare me cogunt, qui-
bus, ni remedia quamprimum
adhibeas, periclitari,
nedum turbari Remp. ne-
cesse est. Videmus summa
Regni ambigua, minora si-
ne cura haberi, populos in
tributa vocari, plura, gra-
ua, impia. exactores legi-
bus, & potestate abuti, pri-
uato vsui bonum publicum
postponere, summe rei peri-

cu-

VINDICATA. 76
culum contemnere, & cūc-
ta pessumdare arroganter,
& palam. Hinc viri omnium
Ordinū irritati, non solum
per occulta colloquia, sed in
circulis, in conuiuijs inse-
runt querelas, & sinistros
de regimine sermones, &
quaque alia turbamenta
vulgi; tanquam persuasi ni-
hil spei positum in modestia,
neque Remp. miseriarum
temperamentum, nisi per
discordias, habituram. Hæc
palam faciunt, quancū re-
fe-

LVSITANIA

ferat Principem communi
 populorum quærimonia, do-
 lorique cōsulere, neque dif-
 ferre remedium, cūm satis
 constet nascenti malo facile
 occurri, adulto difficile me-
 dicinam parari. Iras autē,
 & questus in præsentia
 quieturos, si Princeps mo-
 dum faciat vectigalibus, &
 duos illos scelerum reperto-
 res, probis infensos, omni-
 bus inuisos loco moueat a-
 lieno.

Hæc monita, hæc
 con-

VINDICATA. 77

consilia erant; at ita
 hominis aures forma-
 uerat fortuna, vt aspe-
 ra, quæ utilia; nec quid-
 quam, nisi iucundum,
 & læsurum acciperet.
 Vt verò magna inge-
 nia honestâ facie irri-
 deret, dicebat Popula-
 res animos spernēdos, neq;
 murmuraciones imbecillas,
 aut inania fame perti-
 mescenda. Quid ergo fi-
 deles profuturi sermo-
 nes infidis obnoxio, te-
 na-

LVSITANIA

naciq; ingenio, nisi vt
specie retineret, spera-
neret veritate? nec mi-
nistris sibi adeò gratio-
sis noxæ fuere, seu
quia odium publicum
tutiores, ac velut sa-
cro sanctos reddebat;
seu quæ cælo manent,
nec præsignificata vi-
tantur; scribenti verò
laus, & periculum cre-
uit; vnde nec citra in-
uidiam, nec extra glo-
riam erat.

Dis

VINDICATA. 78

Distributa igitur
Regni munia nequissi-
morum hominum o-
perâ, & consilio: nihil
iam meritis & virtuti-
bus datum: cuncta pe-
cuniæ palàm: qui mu-
nereungebatur, aua-
ritiæ, non officio con-
sulebat, diuendens cū
fænore, quæ fæneratò
susceperat; nec præsi-
dium in legibus erat.
Exulabat ergo iustitia
pressurâ pauperum, &

O

cla-

LVSITANIA

clamore, & iacebat capacissimus quisque; nisi quòd inauditi, ac indefensi quandoquè erāt per cuniculos re, & honore multati; quippe, inuerso rerum ordine, prior pæna, quàm culpa, egregios expetebat. Hi profectò inter ludibria, & pericula vitam anxiam tolerabant; nam incedebat deterrimo cuique licentia impunè probra in
bo-

VINDICATA. 79

bonos, ac inuidiam excitandi. Quid plura? discrimen ex silentio, ex voce, ex bona fama. Si omnia caueris, per ornamenta ferieris. Miseram Remp. quæ tot per annos homines passa est, qui ex magna fortuna solùm licentiam, ac libidinē usurpabant!

Grande consulentium peccatum, vnicum crimè eorum, qui crimi-

LVSITANIA

ne vacabant: sentire a-
liter, quàm quod à
Castella præscriptum.
Magistratus ni tempo-
ris habitum, ni mentē
gubernantis induerēt,
subitò iniuriosis verbis
affecti: mox per igno-
miniam è loco detrusi:
nam ab indecoris fie-
bat ad infesta trans-
gressio. Quia verò cūc-
tatio, feruilis: statim
exequi, regium vide-
batur; peruersis man-
da.

VINDICATA. 80

datis inerat imperium,
vt tanquàm maiestatis
rei pænas luerēt rescri-
bentes. Silēdi vinculū,
necessitas exequendi.
Quò igitur se verterēt
mileri magistratus di-
uinam, aut humanam
maiestatem offensuri?

Hinc bonorū alius
valetudinem simulare:
alius vltro eiurare ho-
nores: multi recusare
oblatos: quidam offe-
rendos effugere, latis
O 3 gna.

2

L V S I T A N I A

gnari sub principatu
 inuiso otium, & silen-
 tium pro sapiētia esse;
 testabanturq; nō mo-
 dō se in abdita, & lon-
 ginq; rura, sed quo-
 quō terrarum ituros,
 ne viderent, neue audi-
 rent iniurias Reip. &
 questus populi ex ho-
 minū impudentiâ. At
 viros excellentes neq;
 absentia Imperij Arbi-
 tro commēdauit, neq;
 publica necessitas mu-
 ne-

V I N D I C A T A. 81

neribus restituit.

Fuit autem vir anti-
 quus, & grauis, ciuiūq;
 opinione tantus, vt in-
 ter præcipua ornamē-
 ta sæculi numeretur.
 Reip. grande desiderium
 eius māsit, mansurūq;
 est per memoriam vir-
 tutum, nunquam enim
 rectē fecit, vt fecisse
 videretur, nec vllius
 seruilis sententiæ spon-
 te author; & , si neces-
 sitas ingrueret, sapien-

LVSITANIA

ter moderans. Is cum
gloriâ ad posteros col-
lato gradu aduersus
semper stetit, tâquàm
pro defensione patriæ
stricto gladio cupidus
moriēdi; quo sibi cau-
sam periculi fecit, cæ-
teris exemplū præbuit
libertatis. Quod ad eū
finem memorauimus,
vt Orbi sit gnarū, nec
virtutum, nec virorum
sterile sæculum, sed ca-
pite laborasse; posseq;
sub

VINDICATA. 82

sub malo dominante
magnos viros esse.

In Repub. verò ni-
hil immotū, nihil tran-
quillum, nihil quietum
in eodē statu relinqui,
iussa vetari, vetita iu-
beri. Nouitas, decreto-
rū; iniquitas, & inep-
tiæ perdebant plura,
turbabant omnia. Vn-
de quidquid accide-
bat mali, id meritò
accidisse videbatur, &
casus in culpam transf-
ibat.

LVSITANIA

ibat. Cùm verò stolidamanda tristis sequebatur euentus, hūc ille ex præscripto ordine nō seruato exequētibusciamputabat, clamitabatque: *Violatum sacra iussionis numē, spre-tam Principis maiestatem, & vetus id in Rep. malū, infensamque adeo prauitatem, ni tempore cohiberetur, breuē erupturam in publicam pernitiē, nec aliter, quàm per dura, & aspera coer-*

VINDICATA. 68

coercēdam; corrupti instar, simul & corruptoris, agri, ac flagrantis animi, qui haud leuioribus remedijs restinguendus est, quàm libidinibus ardescit. Igitur oportere in refractarios, & contumaces animos gladio ultore armari iura, & celum quæri, quod sperni nequeat, ne quid Resp. caperet detrimenti.

Mox creatur tribunal, quo mentita obedientia fulciretur, &

sa-

LVSITANIA

Salus publica inscribeba-
tur. Id proprium tem-
pori fraudibus amico,
nuper repertum scelus
obtegere priscis ver-
bis. Hæc quidẽm spe-
cies artificij, sed artifi-
cis finis erat, vt omnes
terrore perculsi iussa
vnius respectarent, &
deformi obsequio, vel
nutibus obedirent. In-
gruerat sanè ex nouo
tribunali, ex nouo ge-
nere pænæ, nouus, &
al-

VINDICATA. 84

altior pauor; ex in ve-
rò auctoritas Principis
imminuta, cum hæc
assidua seueritate vilef-
cat.

Satis constat Impe-
rij Arbitrum, eiusque
barbaros ministros
metuendos ex multis,
sed manifestum quoq;
ad eos ex multis for-
midinẽ recidisse; quo-
niam conscientia bel-
lum æternũ, & ita an-
ceps gerebat, vt neque
P ad-

LVSITANIA

aduersus, neq; ab tergo, aut à lateribus tuti, semper in metu, & periculo agitent. Præstantissimus sapiëntiæ firmare solitus est, si recludantur tyrannorum mentes, posse aspici laniatus, & ictus; nam quemadmodum corpora verberibus, ita sæuitiâ, libidine, malis consultis animus dilaceratur. Seu quia natura ita constituit, vt, quod

VINDICATA. 85

quod alieno metu magnum est, à suo non vacet, an iusserit vindex tyrānorū Deus, vt vi, ac libidine dominantibus flagitia quoq; sua verterent in suplicium; nec magna posset eos à se ipsis protegere fortuna. Sed in interior tyrannidis pænâ longiùs aliquāto tulit. Nūc ad incæpta redeo.

Cuicumque homi-
P 2 nis

LVSITANIA

nis delirio nouū præ-
tendebatur commen-
tum ; eratque in more
id primū argumentis
vestiri , mox decreto
firmari ; maiorūque
sapienter reperta , ac
semper placita ex faci-
li mutabantur , vt vi-
deretur super publicis
negotijs olim deterius
prouisum , cunctaque
nouā ratione in melius
reformari. Hinc (vt as-
solet in corruptissima
Rep.)

VINDICATA. 86

Rep.) nouæ, ac pluri-
mæ leges: nec in com-
mune tantū , sed in
singulos latæ passim: vt
quoquò vellent, homi-
nes agitent ; seque-
batur inde confusio,
perniciēs, ludibrium;
quorū memini, vt pa-
tescat Rempubicam
non modò flagitijs, sed
etiam legibus laboras-
se.

Præmia bellicæ vir-
tutis , honores togati

P 3

mi-

LVSITANIA

ministerij petere ; ius ;
& rescripta Principis
postulare superuacua-
neum erat ; nisi postu-
laretur in chartis mag-
ni pretij (quod fisco
cederet) sigillo regio
obsignatis ; easque ma-
gistratibus accipere
vetitum ; nisi insuper
munus Principi pro-
misissent ; vt facile de-
prehendas, Castellæ iā
gratuita beneficia pe-
tisse, & iustitiam om-
niam

VINDICATA. 87

niū dominam ab Insti-
tore imperij, tanquā
seruam venalitiā, cō-
mutari: vndē multi si-
lentiū, & paupertatem
præmio, ac beneficio
præponebant.

In supremo Portu-
galliæ Concilio, quod
in Castella sedebat, ad
tacita suffragia fuit
gloriosè decursus ; tā-
quā aliter lata, vi,
ambitu, postremò pe-
cuniā turbaretur. Spe-
cio

LVSITANIA

ciosa verbis, re subdola, & inania; nam quotocuique eadem honestatis cura secretò, quæ palàm? Multi famam, conscientiam pauci verentur. Causa igitur, vt vnus omnia posset, sed ex communi sententia prodijisse viderentur; ac ex euentu fides: quia digni rarò, amici sæpiùs præualebant, tabellaque, velut iniqua fors, ad pa-

VINDICATA. 88

parum idoneos deerabat. Quo agnitum, vt quantò animus maiore libertatis imagine tegebatur, tantò ad infensius seruitium erūperet.

Nihil liberum, nihil sanè in Rep. tutum: ac eò insolentiæ ventum, vt non modò acerba, sed ambigua, & inania arguerētur verba, quæ etiam mala sæcula, & tulere, & re-

li-

EVSTITANIA

liquere; haud facile dixerim, moderatione magis, an sapientiâ; quia spreta exoleſcunt, ſi irascaris, agnita videntur. Hinc ademptum & loquendi, audiendiq; commerciû; nam vox torquebatur, ſi in gemitum erumpebat, & iuxta periculofum, ſi gemitus audiretur; igitur memoriam, vt in antiqua Roma, cum voce perdidiffemus, ſi
tam

VINDICATA. 89

tam in noſtra poteſtate eſſet obliuiſci, quam tacere.

Rē audies ſuprà fidem. Imperatum pænâ maiestatis, vt diceres, atque crederes iturum Principem in Cathalonicum bellum, iridentibus cunctis, quod expeditio non modò ſimulata, ac ſtolida, ſed incredibilis tunc temporis videbatur. Quasi affectaretur,
VE

LVSITANIA

vt sicuti Christiani in obsequium fidei captiuum consecrant intellectum, mortales pariter in iubentis reuerentiam credendis delirijs deuouerent.

Hic quorundam sordiam liceat irridere, qui sibi persuadent in humanis posse alijs necessitatem imponi, aut credendi, quod nolint, aut non credendi, quod velint; opinantes posse

VINDICATA. 90

posse vllâ potentiâ extinguere populi vocem, hominum conscientiam.

Exarsit tandem in Transtagana Prouincia, super magnitudinẽ tributi, exactionis iniuria. Hinc plebis ira, & questus, sed postquam non subueniebat, remedium ex tumultu. Id Imperij Arbiter in sui diminutionem accipiens cogitabat non iam per interualla, ac

Q spi

LVSITANIA

spiramēta temporum,
sed continuo, & velut
vno ictu Remp. exhau-
rire, neq; crimina, aut
innoxios discernere,
sed cuncta pari inuol-
uere violentiâ, tâquàm
non hominis, sed incē-
dij, ac ruinæ potentiâ
grassaretur.

Cæterùm magnitu-
do rei moram cupitis
afferebat, & quia vi
Regnum simul corri-
pere difficilè, ac intui-
tum.

VINDICATA. 91

tum, placuit occultior
via, & à nobilioribus
incipere, in quos maio-
ri odio ferebatur, per-
suasum habens nō de-
liquisse absque duce
plebem, nec quidquā
ausurā Principibus a-
motis. Dederant nobi-
les in seditione vulgi
celebre modestiæ do-
cumentum, at in suspi-
caci animo non sine a-
troci iniuria integritas
fraudi, fides suspitioni
ces-

Q2

LVSITANIA

cessit; nam deinceps se-
ditiosum vulgus oneri-
bus immune, innoxia
nobilitas tributis in-
diès magis, ac magis
opprimebatur; id erat
multiplicis patientiæ
præmium, id cõtume-
liæ, ac doloris vnicum
leuamentum.

Ita gentis claritudo
quondam per merita
virtutis, per constan-
tiam fidei in oculis Re-
gum, & fauore adulta,
quæ

VINDICATA. 92

quæque experiendo vi-
derat quid optimũ in
libertate esset, experta
nunc est quid pessimũ
in seruitute, quoniã ex
dignitate semper libe-
ra stipendio, eò con-
temptus deuenit, vt nõ
iam ad communẽ mo-
dum sociale conferret
tributum, sed vltra si-
ne locio, sine exẽplo,
ipso multata sanguine,
quo comparatæ fortu-
næ, quas pendere co-

Q 2

ge-

LVSITANIA

gebatur, simul adacta, quod indignissimū est, onera ordinis sustinere, & iure cadere dignitatis; vndè etiam, qui queri non poterant, tamen indignabantur.

Mox Antistites, proceres, & qui Magistratibus præerant, Madritum raptabantur, neq; valetudo proderat, aut senectus. Prætextui sumebatur, vt Regnum Principe coram consilijs

VINDICATA. 93

lijs adiuuarent, sed in argumēto tali plus dignitatis, quàm fidei erat. Populus semper auidus interpretādi cōscientiam dominantis, ideò hæc fieri differebat, vt promptiùs Arbitrer Imperij posset per vim, aut astu in consensū adducere viros magnos, ratus insolentiæ dedecus amoliri, si eos consilij societate fœdasset. Iudicium

Q₄

LVSITANIA

cium aliquibus nō dif-
plicuit.

At quibus altior in-
tellectus, introspiciebāt
velle hominē, vt om-
nes sumptibus exhaus-
ti, acerbitatibus dif-
ferti vitā alieno in solo
finirent, atque interim
tāquām obsides à pa-
tria exularēt, quò Lu-
sitania, vt magistro
spoliata nauis, cunctis
iniurijs pateret oppor-
tunior; idque omnibus

ma-

VINDICATA. 94

manifestum est, post-
quām militiæ claritu-
do; Regni nobilitas si-
ne discrimine inter se-
nem & iuuenem, ma-
ritum & cælibem, di-
tem & pauperem ad
Cathalonicum bellū,
imò ad interitum vo-
cabantur; addito, ni
properarent in Castel-
lam, maiestatis postu-
larentur.

Conatus impios, sub-
dola proposita mora-
tur

LVSITANIA

tur interdum, rumpit aliquando Deus Nunc vero ad eò in contrarium vertit, vt praua illa, ac versuti animi consilia, quæ homo in perniciem quæsierat Lusitaniæ, eademmet Castellæ suæ cesserint in ruinam; quippè, cum viderint Lusitani se per tot annorum spatium miserâ pace grauius, & atrocius, quàm bello sanguissimum conflictari: vide-

VINDICATA. 95

derint postremo iniquâ expeditione optimo cuique interitum quæri, maluerit patrijs in terris pro patria honeste mortis vltimam, quàm in alienis pro alieno delirio inglorium exitum. Hæc propior extremæ patientiæ, & recentis iræ occasio: causa vero iustior adhuc, & aliunde petita: vt mox in loco reddemus.

Torpebat interim
Lu-

LVSITANIA

Lusitana virtus læuâ
 dominatione oppressa,
 ac velut in suo dolore
 lenta, tolerabat mores,
 temporumq; iniurias,
 quemadmodum steri-
 litatē, aut nimios im-
 bres, & cætera naturæ
 mala, tolerare sole-
 mus: tanquàm hæc, vt
 illa, inciderent, non ve-
 nirent; indignatio ta-
 mē, & dolor omnibus,
 vis ad resistendū nulli
 aderat, neque erat, qui
 ef-

VINDICATA. 96

efferret, quæ omnes a-
 nimo agitabant. Fuere
 qui torporē coniecta-
 rent ex eo, quòd pro-
 cerum alij in altitudi-
 ne sua nil, nisi alti, e-
 rant, vt cupressi, quæ
 cætera steriles præter
 speciem nihil habent;
 alij numero pauci, vi-
 ribus diffisi opus ar-
 duum, valdèque diffi-
 cile iudicabant; popu-
 lus sine duce trepidus
 periculum non aude-
 R bar,

LVSITANIA

bat. Sed melior interpretatio est; viros spiritus ingentis à vi summa, velut in carcere, detineri, dùm non appropinquabat tempus vindicandæ libertati fatali lege præscriptum.

Siquis verò colentiũ fabulosos Deos calamitates gētis nostræ vidisset, nunquàm magis iustis iudicijs approbaret illud impiũ Taciti dictum, non esse

curæ

VINDICATA. 97

curæ diuinæ prouidentię securitatē nostram, esse vltionē. At Regnũ nulli religione secundũ in questus, lachrymas, ac vota effusũ id solũ extremis Reip. temporibus sibi credebat perfugium, præsidiumque salutis, ad vnum regnatorem omnium Deum manus tendere, prece cogere, vt *descenderet, videret*. Satis constat preces irritas

R 2

non

LVSITANIA

non fuisse, adhibuisseq;
iplum Deum malis vl-
timis vltima remedia.
Nisi quòd sanitatis be-
neficium infirmitatis
noxam longissimè su-
perauit.

Is rerum Lusitana-
rum status: hæc mise-
ria gētis nostræ; quam
ne deslere quidē quis-
quam potuit satis dig-
nè, adeò nemo expri-
mere verbis potest.

Respublica verò im-
piè

VINDICATA. 98

piè, & plusquàm nefa-
riè conflictata externæ
dominationis misera
seruitute meritò ad au-
xilium veri Principis,
ad fidem confugit as-
sertoris, coràmque in-
iurias refert, iura ostē-
dit, obligationem me-
morat, quibus Ioānes,
nec sine miseratione
commotus, turpe im-
perat alieni imperij iu-
gum excutere, & glo-
riosam libertatē am-
R 3 plecti.

LUSITANIA

plecti. Hinc animorū,
rerumque mutationis
vera, & præcipua cau-
sa; nam Lusitania, &
hoc in ævum gentibus
innotescat, non expu-
lit ditione suâ legitimū
Principem ob tyranni-
dem, sed possessorem
iniustum, quique diu
Regnum, tanquàm a-
lienum, vastari permi-
serat; sceptrumque res-
tituit IOANNI Do-
mino verè suo, sic fla-
gi-

VINDICATA. 99
gitantibus iustitiâ, vo-
ce publicâ, utili-
tate com-
muni.

(?)

R 4

SE

LUSITANIA

SERIES REI
Gesta.

OPVS aggredior
plenum maiest-
tate, euentibus inaudi-
tum, fælicitate miran-
dum. Poscebat id grã-
dia verba, parem elo-
quentiam, iustum vo-
lumen. Non tamen pi-
gebit concisâ licèt, in-
conditâ, ac rudi voce
cõposuisse testimoniũ
pul-

VINDICATA. 100
pulcherrimi facinoris
à gente nostra patrati,
vt vel qualibet in ta-
bella tantæ rei memo-
ria maneat posteritati
superstes; etsi verear,
ne splendor argumen-
ti culpâ ingenij dete-
ratur, magna tenuiter
molientis.

Struebat iam fortu-
na initia, causasq; Im-
perio Lusitano; impu-
lit ergo fortissimos, ac
egregios è nobilitate

EVSI T A N I A

viros in commune cō-
gressos agitare inter se
mala seruitutis, confer-
re iniurias, & interpre-
tando accēdere. Haud
tamen facilè memo-
rauerim, quis primus
author, cuius instinctu
concitum sit, quod v-
no spiritu, eādē vir-
tute, pari gloriā tam
multi sumpserunt. Sibi
quisque dux, & insti-
gator.

Libertatem omnes
animo

VINDICATA. IOI

animo cogitabāt, om-
nes flagrantissimè cu-
piebāt. Tres verò gra-
ui sensu, magnifico sty-
lo potissimū suaserē.
Vnus ita cæpit. *Quoties
huius consilij causas, & ne-
cessitatē nostram intueor,
magnus mihi animus est,
hodiernum diem, vestrūq;
consensum initium liberta-
tis totius Lusitaniæ fore.
Virtute celebres, & magni
spiritus viri, vos acrius
seruitium, & instantia pro-
spec-*

LVSITANIA

*ſpectatis. Videtis ſuperbũ
 Caſtellanũ eò procedere in-
 ſolentiæ, vt indignationem,
 & veſtram iam mereatur
 iram; ſed neque crimini
 par ſupplicium, neque aliud
 Reip. quàm ex rerum mu-
 tatione remedium. Habe-
 mus Principem inter nos
 dignum Imperij gloriã, ma-
 nu validũ, virtutibus ſpec-
 tatum, etate, & pruden-
 tiã tantæ moli parem, quo
 publicè aſcito, non ideò fi-
 dei obliui, neque à regna-
 trice*

VINDICATA. 102

*trice Luſitanorũ domo de-
 ficimus ad extraneos, ſed
 potiùs vnũ, qui ſuperest è
 familia ſummum ad faſti-
 gium natã, heredem Catha-
 rinae, nepotem Emmanue-
 lis quærimus aduerſus a-
 lienigenæ dominationẽ no-
 bilitati, plebique iuxta in-
 tolerandam, cui Regnum
 præreptum iniuriã, cui mi-
 rus apud populum favor,
 cuique facilis, atque prona,
 Caſtellã bello, & diſſidijs
 fluctuante, gentilis decoris
 S reſti-*

LVSITANIA

restitutio. Teneamus occa-
sionem; pandamus sinum,
& venienti fortuna occur-
ramus; sequamur properè,
quæ iuvat inchoare, & pro
charitate patriæ, patientiæ
gloriam commutemus.

Alter à laude, glo-
riâque gētis orsus, quā-
tūm eloquentiâ valuit,
ludibria, contumelias,
tributa, & cætera fer-
uitij mala enumerat,
deinde loquitur in hūc
modum. Pudet me, &
mi-

VINDICATA. 103

miseret, quòd olim in A-
frica, Asia, & America
tot gentium domitores, nūc
à Castellano habeantur sub-
iecti, vt sui, viles, tanquàm
alieni. Viri magni diu iam
ignauo sopore, & supersti-
tiosâ fide peccatum: datum
satis Castellanae superbiae,
plusquàm satis patientiæ
Lusitanae: nihil proficitur
eâ, nisi vt grauiora ex fa-
cili tolerantibus imperen-
tur. Vile admodum natio-
ni magnæ, ac in Imperio
S 2 ndatæ

LVSITANIA

nata suam quotidie emere,
 suam quotidie pascere ser-
 uitutem; proinde sumite a-
 nimum, excutite iugum,
 & quod tarditate deliqui-
 mus, corrigamus virtute,
 nam etsi moribunda for-
 san, nondum tamen emor-
 tua est libertas; neque calloso
 ulceri aliter, quam ferro,
 & igne medendum.

Dicetur contra rem nos
 difficilem, & ancipitem
 aggredi. At semper incuta
 magis, quae indecora, &
 mi-

VINDICATA. 104

miseram pax quouis bello be-
 ne mutatur, satiusque, si
 pereundum est, merito pe-
 rire, & ipsa morte immor-
 talitatem quaerere; neque
 criminis arguendi, qui ma-
 lint aeterna cum gloria mo-
 ri, quam negligentius tristi
 vivere in seruitio. Ea uix
 omnibus ex natura aequale,
 sed uidemus apud posteri-
 tatem laude, vel obliuione
 distingui.

Tertius, qui aetate
 caeteros anteibat, visu,

LVSITANIA

audituque iuxtà venerabilis, huiuscemodi orationem habuit. Omnes, qui magnarum rerum consilia suscipiunt, estimare debent, an, quod inchoatur, Reip. utile, ipsis gloriosum, promptum effectu? Primum omnium satis constat Imperij Arbitrum in nobiles concepisse scelus, sed quia timet uniuersos, in singulos machinatur: vt societate tutos, diuisione perdat. Adeò manifestū est neque
pe-

VINDICATA. 105

perire nos, neque saluos esse, nisi vnà, posse. Libertatem illam Reip. saluarem, assertoribus gloriosam, modo arbitror necessariam, nec difficilem factu credo. Batavi olim, Cathalonij recens nobis documento sint, qui neq; præstantiores virtute, neque opibus, & fortunâ aequales iugum exuere potuerunt. Sed quid externa? A maioribus mutuemur exempla, qui sæpius à Castellanis pulchras, &
S4 Spec-

LVSITANIA

*spectabiles victorias ex-
 torsere: illi contra nostris
 tantum discessionibus, ac
 discordijs clari. Inuidiosum
 Imperium seditionibus dis-
 cors, bellis oppressum, cla-
 dibus afflictum iam labat,
 cito corruet. Ne terreat va-
 nus aspectus, aut magnitu-
 do sui, ipsa enim plus ha-
 bet oneris, quam subsidij.
 Ratio, virtus, temporum
 opportunitas, victoriae inci-
 tameta pro nobis sunt. In-
 duite animum, tam quibus
 sa-*

VINDICATA. 106

*salus, quam quibus gloria
 charissima est: & qui mo-
 do atrociora minatur, sup-
 plicibusque, ac inermibus
 iusta negat, omnia oblatu-
 rus vltro tenentibus arma.
 Arma igitur capienda: nec
 cunctatione opus, vbi ma-
 gis, quam temeritas, per-
 timescenda quies. Porro in
 huiusmodi consilijs pericu-
 losius est depræhendi, quam
 audere. Nos iam insequi-
 tur rei suspicio, spes veniæ
 sublata est, ac eò ventum,
 vt*

LVSITANIA

vt bellum ex necessitate, spes in virtute, salus ex victoria. Dignum ergo constantiâ Lusitanâ consilium capiamus. Ultimus seruituti, & vinculis, primus libertati, & gloria constituatur dies, quem deuocent Castellani, quem exteri admirentur, & à quo in omni memoriâ fama gentis, & nomen augetur sed aggressuri rem tantâ maiores, & posteros cogitemus.

His, atque talibus
in-

VINDICATA. 107

inuicem instincti, qui iam erant acerbitate, ac superbi seruitij duratione perculsi, quiq; ægrius præsentem seruitiam, melioris olim fortunæ recordatione, ferebant, iurauere dexteris mutuò contingentes, opem rebus fessis laturos, amissurosque spiritum, antequàm fidem, & libertatem Sacramēto firmatam; ac demum raro, & è veterere

LVSITANIA

tere memoriâ facinore
re susceperè Imperiũ
Lusitanum transferẽ-
dum, & transtulerunt.

De his verè dici po-
test, ausos, quæ nemo
auderet, perfecisse, quæ
vix à fortissimis perfici
possent, & fuisse in cõ-
sultando temerarios, in
exequendo viros, Eorũ
patritia indoles, & ger-
mana virtus scribentis
manum, quãlibèt fes-
tinantem, in se morari

CO.

VINDICATA 108

cogebant, consultò ta-
men ea silenda duxi,
cũ ne in operis qui-
dem iusti materiâ, ne-
dum huius tam recisi,
dignè exprimi possint.

Fouebant partes, &
clari facinoris consciẽ-
tiã viri virtutibus exi-
mij, sapientiã spectati.
Nihil omissũ, quò am-
biguos illicerent, prõp-
ti firmarentur. Assere-
bant instare tẽpus, quo
ex oraculo, & commu-

T

ni-

LVSITANIA

nibus auspicijs crede-
batur Lusitaniam rur-
sus Principis indigenæ
vsu, ac moribus frui-
turam. Ostendebant
IOANNEM Magnū
Brigantiæ Ducem le-
gitimum, ac iustū esse
Lusitaniæ Regē, Phi-
lippum alienū, & ma-
læ fidei possessorē, sub-
eoque Remp. nutare,
pietatem offendi. Me-
morabāt liberos natu-
rā cuiq; carissimos, ac
pro-

VINDICATA. 109

propinquos per delec-
tus aliò seruituros au-
ferri: bona, & fortunas
in tributum, ac civium
cum iniuria agi: cūcta
tyrannide cōflagrare.
Prædicabant nō aliam
procellæ temporū im-
potenti, nisi vnā in
armis salutem; arma
verò innoxie, sancte,
ac multā cum gloria
capi, quando summa
ratio est, quæ pro fide,
pro patria, pro religio-
ne

LVSITANIA

ne facit. Tandem mon-
nebant oportere labo-
rem in negotio, forti-
tudinē in periculo, in-
dustriā in agendo, ce-
leritatem in conficien-
do, vt prosperā cum
fortuna spes, & salus
publica impleretur.

Hinc gliscere, & la-
tiūs manare indiēs cō-
spiratio generosa, in
quam certatim nomi-
na dabant altioris ani-
mi viri; nec ex cupidi-
tate

VINDICATA. 110

tate vnus: omnes amor
patriæ sociabat.

At postquā con-
iuratorū præcipui, tē-
tatis, quos idoneos re-
bantur, satis nobilium
in partes descēdisse vi-
dent; mox vnā & men-
te, & voce consentiūt,
vt ante omnia Princi-
patus offeratur Ioanni
Magno Brigantiæ Du-
ci, quem futurum Re-
gem fortuna in occul-
to tenebat. Is patriæ

T 3

CO-

LVSITANIA

columen, spes, & morā
fatorū Villauicosæ a-
gebat priuatum, si ma-
iestas illa priuata vn-
quā fuit: nā qui cul-
tus, & officij gratiā eō
conuenerant, falsi sunt
otium Magni Ducis
magnificentius Impe-
rio suo. Igitur corā
cū Legatus venisset,
verba eius in hūc mo-
dum fuere.

*Soli omnium contigit ti-
bi, altissime Princeps, ut
pater*

VINDICATA. III

*pater patriæ esses, ante-
quā fieres: eras enim in
animis, in iudicijs nostris.
Dignum igitur, quem ag-
noscimus patrem, credamus
vindicem, optemus Regē.
Tuum est Imperium, tua
tibi, non aliena damus. O-
lim tu, non modō iure san-
guinis, sed maiestate per-
sonæ Rex eligi merebaris;
sed expectatum est tempus,
quo liqueret non tam acce-
pisse te beneficium, quā
dedisse. Confugit in sinum
Tuum*

LVSITANIA

rum Ecclesia dolens, concussa Respublica, Principatus ruens. Suscipe, patrocinare, quando ita natus es, ut bona, malaque nostra ad te pertineant; eoque illustre facinus, atque tanti nominis famam cum laude, & optimis recordationibus homines prosequetur; eritque
IOANNES II. *pius, faustus, felix posteritati narratus, in aeternitate mansurus.*

Mox in secreto pe-
cu-

VINDICATA: 112
cuniã, & arma offert, fidem, ac pericula pollicetur. Princeps tamẽ recusabat imperare, recusabat, quod bene erat imperaturo, ne quidquam deesset, ut dignus imperio crederetur. Satis cõstat diutius recusasse principatum, quàm ut occuparent eum, alij armis certauerant; sed cogitur periculo patrię, nutatione Reipublicæ, ac demum

LVSITANIA

demum ratione magis, quàm honore victus, cùm quidquid nō suscepisset, periturum videret, ita fermè respondit.

Mihi vetus, ac penitus infixum non suscipere Imperium, nisi seruandū fuisset. Suscipio, quando vestra interest; malo etenim vestris nūc calamitatibus providere, quàm imperasse fortunis, quoniam à pueritia, non mihi, sed vobis mena-
na-

VINDICATA. 113

natū arbitratus sum. Vos mihi redditis Regnum, ego me vobis, haud labori parcam, socius vester ero, erit eadem vtrisque fortuna.

Magno ea gaudio, & mox precationibus faustis audita, gloriaq; Principis impleuit animos subditorū. Miretur orbis nouum, & inauditum ad dominatū iter. Non proprius amor, nō proprius metus, sed aliena utilitas, alie-

LVSITANIA

alienus timor IOANNEM Principē fecit, ideò longè optimum; quia nullum ornāmētum Principis fastigio dignius, aut pulchrius est, quàm illa corona *ob ciues seruatos*. Videatur licèt consecutus, quod est amplissimū inter homines, tamen, quod est felicius, liquit; nam tranquillitatē curis, laborē quiete, læta cum asperis
com-

VINDICATA: 114
commutauit.

Dominatione acceptā, cætera, quæ ratio, & tempus monebant, suo ordine disponuntur. Senes dirigere præsentia, prouidere futuris, præterita recordari, omnisq; exempli documenta in illustri posita intueri, vt inde utilia caperent, ambigua omitterent, noxia relegarent. Iuuenes iussa exequi, & ad
V
Oin-

LVSITANIA

omnia, quæ agēda forent, quietâ cum industria aderāt. Vnde multa, quæ naturâ impedita erant, consilio, & manu expedita sunt.

Interim magnitudo rei neque metum, neque prolationes, aut diuersa consilia afferebat; quinimò coniurati impensius in securitatem compositi, neque habitu, neque vultu mutato, sed ex solito per illos

VINDICATA. 115

illos dies egerunt; tanquàm destinata modica, aut leuia altitudine animi reputarent. Miraculo propè fuit tanto dierum spatio inter tam multos diuersi generis, ordinis, ætatis, sexus, dites, pauperes taciturnitate hæc omnia cohiberi; sed videbatur æquum, vt non desereret fortuna, quos virtus non deserebat.

Tandē iam in quē-
V 2 uis

LVSITANIA

uis euentum ordinatis,
dispositisq; rebus, sta-
tuitur præclarissimum
facinus auspiciari cæde
perditissimi hominis
totius tyrānidis admi-
nistri, de quo suprā
memoravi. Mox de lo-
co, & tempore agita-
tum: duæ coniuratos
sententiæ distinebant.
Alijs videbatur in soli-
tudine, ac per insidias
occidendū, vt certius,
& securius: alijs pul-
chrius,

VINDICATA. 116

chrius, & gloriosius in
publico perpetrandū,
quod pro Republica
suscepissent. Præualuit
tamen pars suadentiū
clariora, intererat e-
nim inseruire famæ,
quæ in huiusmodi cæp-
tis validissima est. Ad
hæc, ipsa frequentia
tanti decoris testis vir-
tutem extimulauerat
eminentem; neque im-
punitatis cupido, mag-
nis semper conatibus

LVSITANIA

aduersa, pulcherrimos
animos retinebat.

Tempus verò for-
tiri placuit. Exiere ka-
lendæ Decembres, in
quas percommode in-
ciderat ex sacro Chris-
tianorum Officio illud
magni Apostoli ad
Romanos: *Fratres, hora
est iam nos de somno sur-
gere, nunc enim propior est
nostra salus, quàm cum
credidimus. Quasi vide-
retur cælum consopi-
tam*

VINDICATA. 117

tam Rempubicã ex-
citare. Id nec dixerim
mysteriũ, nec abnue-
rim videri.

Venit tandem dies,
quo facinus memora-
bile, quo priscae virtu-
tis altius incremētum
nostra ætas vidit. Qui
coniurauerant, prius-
quàm destinata inci-
perent, inuicem se mu-
tuis exhortationibus
ad amorem immorta-
litate exacuunt. Ali-

LVSITANIA

us meminerat veteris
gloriæ, insitæ virtutis,
quæ iuerant in obscu-
rum: alius auaritiæ a-
lienæ, alienæ superbiæ,
quæ indiès grassaban-
tur: alius firmabat a-
nimos minuendo me-
tu, accendendâ spe, &
cæteris gloriæ, belliq;
incitamentis. Vnus tã-
dē ita locutus est: *Ad-
esse finem Imperio Castel-
lano, Venisse egregium re-
sumendæ libertati tempus,*

¶

VINDICATA. 118

*& liberandæ patriæ à cõ-
tinuatione tributorum, à
sæuitia præsentium, sed
oportere, vt quod inchoa-
uerat fortuna, perficeretur
virtute. Scirent nihil gra-
uius audenti, quàm igna-
uo patiendum esse, neque
aliud conspirantibus reli-
quum, quàm exire ser-
uilem, aut mori pro li-
bertate. Magno assensu
celebrata oratio est;
valebat enim Reip. a-
mor, certamen virtu-
tis,*

LVSITANIA

tis, ambitio gloriæ.

His verò præfatis, piacula ferè omnes expiant Sacramentis, vt pateret animus, innotesceret consilium, quibus res, causaq; patriæ gerebatur. Mox arma quisque contegens ad opus sibi conuolat assignatum tantâ æqualitate, & constantiâ, vt non finè numine regi crederes.

Dignum spectaculum,

VINDICATA. 119

lum, ad quod respiciat intentus Orbis, viri magni pro vendicanda iniuria, pro adipiscendâ famâ cum potèti fortuna colluctâtes. Anceps pugna, incertus exitus, sed laus securâ: cùm in prospero coronam intelligas, in aduerso animi suspicias magnitudinem.

Primo loco, vt placitum erat, irruunt, signo dato, in illâ Palatij par-

LVSITANIA

partem, quam habita-
bat scelerū executor;
vbi ad necem sedulò
quærebatur. Is verò
cùm tacita suspiciōnū,
vulgi rumorē, ingruē-
tem inuidiā altiùs me-
tuisset; statim, quod
imminebat fatū, præ-
sensit ex strepitu, quia
timor ad cauendū acu-
tus. Quæsiuit effugiū,
sed non patuit. Dilap-
sâ, seu declinante fami-
liâ, trepidum, anxium,
de-

VINDICATA. 110

derelictum terruit lo-
cus tacens. Cuncta v-
trinque perlustrat, ten-
tat clausa, cursat huc,
illuc, fursum, deorsum,
sed cùm omnia metu-
enti præsentia maximè
displicerent, fessus mi-
sero errore latebrâ se
occultat.

Interim ardentes in
eius cædē, foribus re-
fractis, intus ruere,
scrutari cuncta, nihil
vsquàm secretum, aut
X clau.

LVSITANIA

clausum finire, donec
 protractus, & trucidatus
 est. De interfectore non
 satis liquet, seu quòd vnà
 plures hominē percussissent,
 seu vt par gloria caperet
 vniuersos, nam rectius,
 & pulchrius est ciuem insolentem,
 Reip. inimicum ex communi-
 bus iniurijs odisse, & ob
 publicam salutem in eius necem
 durare. Constat ne verbū qui-
 dem

VINDICATA. 121

dem dixisse, sed ambigitur,
 consumpseritne vocem instans
 metus, an conscientia sui? Ca-
 daver præcipitatur in publicum
 per fenestrā, ad ludibrium
 infamis superbiæ, fælicitatis
 indignæ; & quæ secuta spolia,
 in vulgus cedebant vt sua
 spoliatae Reipublicæ redderentur.

Fædum erat spectaculum
 corpus nudum,

LVSITANIA

deforme vulneribus,
 vexatū ludibrijs, & li-
 centiā vulgi; sed incre-
 pantibus multis, nul-
 lus illacrimabat, cū
 feritas iacentis, & fla-
 gitiorū deformitas mi-
 sericordiā abstulisset.
 Terra diu neglexit
 corpus. Mare abhor-
 ruit à cōtactu: Aer fæ-
 dari metuit: Ignis spre-
 uit comitari funus; quo
 docemur talium con-
 sortium non modò ho-
 mi-

VINDICATA. 122

minibus, sed elementis
 inuisum.

Hunc exitū habuit
 pessimus ille, malorum
 Lerna, & suæ fortunæ
 faber, qui nec flagitijs,
 nec sceleribus velamē-
 ta quærebat; sed libe-
 rè suo tantū ingenio
 utebatur; quique tur-
 pitudine vitæ, ac inso-
 lentiā morum cogebat
 Deum, vt acceleraret
 tot facinorum vltionē.
 Lento gradu ad vin-
 dic-

LVSITANIA

dictam sui diuina procedit ira, sed tarditatē supplicij grauitate cōpēsat. Cædes, quò laudabilior, eò velocius audita: inde præsentium fiducia, & in futurum spes: mox repetitæ voces: *Viuat IOANNES Rex quartus.*

Ignara interim Margarita Mantuæ Dux, Lusitaniæ Præses, intēta negotijs, clauum alieni iam Imperij fatiga-

VINDICATA. 12³
gabat. Cùm affertur rumor occisum hominem scrinij secretioris custodem, nouum in vrbe Principem declarari. Auditur dein turbidus accurrentium, vocantiumq; clamor. Mox attonitæ in aula subito terrore mentes, confusæ voces: quas secuta est trepidatio multa. Tandem velut in perditis rebus omnes consulere, omnes præcipere,

LVSITANIA

re, nemo exequi. Margarita verò, àudito clamore, visâ cæde, intellectâ causâ, pergît pro-
pera, & mirâ virtute
clientes, amicos, Cas-
tellanosq; ministros in
conciliũ vocat, & quid
pro muneris ratione,
pro Imperij maiestate
agendum, interrogat.

Alijs videbatur, vt
ipsa populũ prius mo-
nitum de Principis ob-
sequio, & iniuriâ, de
inna-

VINDICATA. 124

innata fide, & Reip.
bono, aduersus malos
ciues, ac seditiosos ho-
mines auxilio vocaret;
alijs, vt adhuc fortio-
ribus remedijs agere-
tur; ire scilicet in ar-
cem, militem incitare,
urbem tormentis qua-
tere, & deijcere: nihil
in seditiosis modicum:
terrere, ni paueant: vbi
pertimuerint, impunè
contemni; paucis, vt
positâ vi, & manu, ar-
te,

LVSITANIA

te, & patientiâ vteretur: daret malorū penitentiæ, daret bonorum cōsensui spatium, eòque rem facilius restitueret, nam scelera impetu, bona consilia morâ valescere; pluribus tantùm aliorum sententijs cōtradocere, & accidit, quod in cōsilijs infælicibus, optima videri, quorū tempus effugerat.

Sententiarum varietas

VINDICATA. 125

tas hæsitacionem attulit. Multi, exutâ cōstanciâ, modò hûc, modò illûc, vt solent pauida in periculis ingenia, inclinabant, quo agendi tempora cunctatione inutili terebântur. At postquàm crebri, & trepidi nuntij retulere cūcta iã præsidia interclusa, maturari summæ rei discrimen; omnium ferè animos vltimus cæpit pavor.

LVSITANIA

pauor. Margarita tamen sui adhuc, & muneris non oblita discordantes expendere, quæ nouè afferebantur, ac rursus promere sententias iubet, monetque longè alienum à virtute, & dignitate Castellanae gentis, neque decorum quibuscumque viris, ut ab omnibus daretur consilium, periculum nemo sumeret.

Tunc

VINDICATA: 126

Tunc Marchio Puelanus è Castellanis præcipuus Margaritæ assessor, vir sapiens, disertus, & animorū Lusitaniæ prudens in hunc modū locutus est. *Vos scitis quoties ego ex interfectæ bellæ insolentiâ hunc vobis prædixi diem, quem multò antè verebar, & iam abundè deploro. Vos mihi testes estis quanto Principis amore, quantâ libertate, & fide de his, atque alijs*

LVSITANIA

lij maiorē monui Impē-
rij Administrum. Vidistis
semper fidelibus monitis
tardas aures; nunc spretū
consilij mercedem colliget,
cuius, vt regimen terigit,
fortuna cum improbitate
certauit. Mihi loco solatij
erit vacasse culpā, officij im-
plesse partes. Sed ad ēmi-
nens periculi remedia ve-
niamus.

Experimento compro-
batum est Margaritā gra-
ues Eboræ tumultus mo-
dicis

VINDICATA. 127

dicis remedijs cōpressisse;
consentaneum, si quem a-
lium, eam vnā posse mu-
neris auctoritate, generis
claritudine, religione sexus
mitigare iras, mulcere ani-
mos, quos præsentiū mu-
tatio ad spes nouas, & ve-
terem libertatem cernitur
obsirmasse; neque sedando
Lusitanorum furori aliud
posse promptius remedium,
aut efficacius reperiri,
quā femina Principis
reuerentiam, gens quippe
I 2 in-

LVSITANIA

ingenio arrogans, & elata
 gloriatur se virtute pro-
 pria, non alienâ vinci. Igi-
 tur prudentiæ est superbæ
 nationis genio assentiri, cum
 præsertim natura, vt cor-
 poris, ita animi grauissimū
 quemque morbum lenius,
 & securius curet; neque
 expedit, ignaro Principe,
 infirmis viribus rem sum-
 mam fluctui fortune per
 asperiora committi, quan-
 do multa, quæ in præsens
 prouideri non possunt, in
 melius

VINDICATA. 128

melius spatio, & tempera-
 mento casura.

Sententiæ nemo v-
 nus contraire ausus est,
 cum super viri autho-
 ritatem, constaret cō-
 filio, atque operâ sem-
 per Imperij prouidisse
 salutem, semper Princi-
 pis consuluisse gloriæ;
 & desertis, quæ singuli
 probauerant consulen-
 tium, placuit vniuersis,
 vt Margarita blanda
 oratione, ac mitibus

Y 3

ver-

LVSITANIA

verbis tentaret animos
nobilium, an incipiens
adhuc, & nondum a-
dulta seditio meliori-
bus consilijs flectere-
tur. Margarita verò,
postquàm è fenestris
Palatij frustra populū
ad auxilium inuocauit,
ad nobiles, qui aderāt,
reuoluta, grauitate sū-
mæ fortunæ retentâ,
arrogantiam verò, &
inuidiam fugiens, mul-
tâ dicendi arte incipit
in

VINDICATA. 129

in hunc modum.

*Sextus annus agitur, vi-
ri ornatissimi, ex quo igna-
ra futuri accita sum ex
patria mea, Vestram vt
regerem Lusitaniam, quo
nostra domus, aut Reipu-
blice fato, in manu vestra
positum est; veruntamen
nomine meo nec paueam
tristiorē casum, nec mirer,
vt quæ, aduersa toties ex-
perta, sciam non minus dis-
criminis habere secunda;
sed iniuncti muneris, ma-*

Y 4

ies-

LVSITANIA

iestatis Imperij, & ipsius
 vestrae Reipublicae vicem
 doleo, si vobis, & mihi aut
 perire hodie necesse est, aut
 occidere ob perditam reue-
 rentiam. Premensis mo-
 tus solatium habeo, haec-
 nus incruentam urbem, &
 rem vnius caede transactã.
 Agnosco merita Parricidae
 supplicia, neque abnuo pu-
 blicã fortunã extinctum.
 Vestras, & patriae vlti estis
 iniurias, vltione firmastis
 viros vos esse virtutis. Quies-
 cite

VINDICATA. 130

cite iã: reueremini maiesta-
 tẽ: seruate Principi fide, &
 vestra ipsa fides, ac fama
 illaesa, & cum laude man-
 sura. Si vos quisquam ob
 factum ignominia notet,
 laudabo ego, si vocet in cri-
 men, intercedam; & ut-
 cunque res erit, impune fe-
 retis. Si quae tamen ultra
 optatis, Rex ex facili lar-
 gietur vobis; me, & ipsum
 publicã fide adstringo; sed
 non per seditionem, & tur-
 bas desideria subditorum
 ad

LVSITANIA

ad Principem deferenda,
neque maiores vestri contra
morem obsequij, contra fas
disciplina quidquã à pris-
cis Regibus petiere. Mo-
neant vos vtriusque fortu-
næ documenta, ne contu-
maciã cum pernicie, quã
obsequium cum securitate
maluit. Sin aliud, quod fa-
ri non licet, & Deus auer-
tat, tentatis! Bona pacis,
belli discrimina, vestrumq;
memoriam cogitate.

Orationi breuiter,
fed

VINDICATA. 131

sed generosè responsū:
Non cepisse arma ad inte-
ritum homunculi tantæ vir-
tutis, & nobilitatis viros,
sed vt vi ablatum Imperi-
um IO ANNI postliminio
restituerent, qui pro utilita-
te communi solus omnium
curas, & labores suscepe-
rat: igitur oportere dare
manus cui Deus, natura,
& homines adhærebant.

Hæc audiens Mar-
garita, & comperto
vanos esse sermones,
irri-

LVSITANIA

irritā suasionem, neque
 posse authoritate, pre-
 cibus, manu obsistere,
 aut nobiles retinere,
 spē fouere desit, mæs-
 taque descendit in si-
 lentium; nam sensit tā-
 dem cuius muneris, &
 nominis sibi foret obli-
 uiscendum. Mox à re-
 gia cum suis in priua-
 tam domum fuit per-
 honestè, & aulico co-
 mitatu deducta. Quo
 exemplo doceatur ge-
 nus

VINDICATA. 132

nus humanum, nihil
 rerum mortalium tā
 instabile, fluxum, sub-
 iectumque fortunæ es-
 se, quàm Imperiū vio-
 lentiā actū, & humanā
 tantūm potentiā nixū.

Occiso itaque tyrā-
 nidis administro, de-
 clarato Principe, oc-
 cupato Palatio, statim
 immortalitatis, & glo-
 riæ candidati, districtis
 gladijs in speciem, ac
 terrorem per urbē vo-

Z

li.

LVSITANIA

litare, rei motæ causas
 spargere, studiaq; po-
 puli tentare, si conati-
 bus eorum aggregarē-
 tur, si vox communis
 cum assertoribus esset;
 nec iam sibi comites
 ad pericula, sed ad glo-
 riã facinoris deposce-
 bant. Plures in itinere
 aggregati, alij consciē-
 tiã, plerique miraculo,
 pars clamore, pars si-
 lentio spiritus ex euen-
 tu sumpturi.

Quo

VINDICATA. 133

Quo verò tempore
 horridū cadauer pro-
 iectū est in Palatij fo-
 rū, conglobari promif-
 cua multitudo, strepe-
 re cuncta clamoribus,
 tumultu, & interroga-
 tione mutuã, nullo, nisi
 conscijs, noscēte, quod
 cædis initium, quis fi-
 nis. Nouitas, & insci-
 tia rei ciuitatis animos
 primū tenuit pau-
 dos, ac suspēsos, fuitq;
 magna inter homines

Z 2

ad-

LVSITANIA

admiratio, magna populi confusio, omnia suspicionum plena, & vix secreta domuum sine formidine; quippè illo interim in spatio inhorruerat Olyssippo.

Augebat miraculum clamor, arma, sanguis cum temperamēto, ac modo, nam hæc palàm, causa in occulto.

At postquàm nobilium voce percrebuit fama veri, relictis aedibus,

VINDICATA. 136

magni metus silentiū est. Hic reuereatur Orbis, miretur, & obstupescat naturæ indolem, animi magnitudinem, vocis modestiam in populo Lusitano, quippè qui in die adeptæ libertatis suæ furens, & victor non modò pepercit, sed & ipsis hostibus cauit, vt ne vnus quidem vel leuissimam iniuriam, aut contumeliam pateretur.

LVSITANIA

tur. Nihil tale per re-
trò sæcula visum, audi-
tumve: sed id propriū
genti nostræ, quæ vnū
putat insatiabiliter pa-
randum, prosperam sui
memoriam, fati ignara
vitam breuem, cursum
gloriæ sempiternum,
optimosque mortaliū
præclarum nomen fla-
grantissimè cupere, de-
generes animos asper-
nari, nam contemptū
famæ, contemni virtu-
tes.

VINDICATA. 137

tes.

Nec minùs profec-
tò mirere diuersā om-
nium, quæ vnquàm ac-
cidere, seditionum fa-
ciem; in alijs enim
pessimus, & vilissimus
quisque explere iras:
cuncta sine discrimi-
ne inter profanum, &
sacrum spoliare, rape-
re: vi, cædibus, stupris
polluere; neque prote-
git ætas, sexus, digni-
tas, aut Numinis reue-
ren-

LVSITANIA

rentia. Nunc verò in
ciuitate magnitudine,
& opulentiâ Hispania-
rum principe, vbi ade-
rat miles, direptorum
copia, lixarum, calo-
numque amplior nu-
merus, & in libidinem,
ac sæuitiã corruptior,
apertis domibus, patē-
tibus officinis, opibus
prædæ, ac direptioni
obnoxij, non furtum,
non scelus, non cædes
admissa, vnã si exci-
pias

VINDICATA. 138

pias ad vindictam pu-
blicæ maiestatis.

Visebantur priuata
odia publicis utilitati-
bus inter arma remit-
ti. Obuij inimici ferro
accincti exuere simul-
tates, & subito amore
ruere in amplexus.
Crederes ciuium dis-
cordias fatali motu ad
mutuam charitatē pro
salute patriæ cōspiras-
se. Manifestum id, ve-
tusq; præsertissimi Nu-
Aa mi-

LVSITANIA
minis argumētum; nisi
dixeris libertatis gau-
dium cunctis affecti-
bus flagrantius esse.

Multa alia mira ad-
modum euenere, fæli-
citatē futuræ præfagia
manifesta, multa, quæ
nisi ijs, qui videre, ne-
mini credibilia sūt; sed
neque mihi tam festi-
nati exprimere vacat,
neque si vacaret, faci-
lè possē. Id solūm vo-
ce publicā dixisse ha-
beo.

VINDICATA. 139
beo. Cuius vrbis ti-
mueramus ruinam, eā
ne commotam quidē
sensimus. Is habitus a-
nimorum fuit, vt pul-
cherrimū facinus au-
derent pauci, plures
vellent, cuncti proba-
rent.

Lusitaniam, quanta
patet, breuissimè rei
gestæ fama peruasit,
non auribus tantum,
sed animis ultra mor-
tale gaudium vbiq̄ue

LVSITANIA

accepta: mox noui Regis transcurrit epistola. Vnà hæc octodecim vrbes, octingenta oppida, ad quindecim pagorum millia, quibus constat Regnum, absque mora vnà cum transmarinis in partes meliores, & iustiores traduxit, neq; vsquàm lætitiæ terminus, neq; requies mutuæ gratulationis erat, nam quē modum omnes in illo subito

VINDICATA. 140

subito pietatis calore seruauerunt, hunc singuli postea meditati tenebant. Ergo princeps Lusitaniæ populus solummodò primus fecit, quod omnes facturi erant, nec profectò tantoperè cunctis factum placeret, nisi placuisset, antequàm fieret.

Tredecim arces, (mirabile dictu, difficile creditu) præsidio Cas-

Aa 3

tel-

LVSITANIA

tellano munitæ, sine
 sanguine, sine largitio-
 ne quàm citissimè in
 deditionem venerunt,
 siue proprio terrore,
 seu, vt verius credo, fa-
 tali cõcussione adstric-
 tæ, nam constat gentẽ
 expertæ esse virtutis,
 gloriæ cupidam, fidei
 constantem, posseque
 aduersùs nostrorũ im-
 petum saltem ardua
 Castellorum ex facili
 propugnare, & tamen
 ne-

VINDICATA. 141

nemo vnus pro deco-
 ris famâ, pro militiæ
 Sacramẽto, pro Prin-
 cipis charitate pericu-
 lum sumpsit, aut fer-
 rum strinxit.

Intereà optatissimus
 Rex vndique circum-
 fusus cunctorum Ordini-
 nũ flore ingreditur vr-
 bem natam ad Orbis
 Imperium. Non ætas
 quemquam, non vale-
 tudo, non sexus à con-
 spectu Principis remo-
 ratur.

LV SITANIA

ratur. Illum pueri nos-
cere, monstrare iuue-
nes, mirari senes, cunc-
ti, tanquam ad clarū,
ac beneficū Iydis ad-
uolare. Inde alij, viso
eo, se satis vixisse, alij
nunc magis esse viuen-
dum differebant. Fæ-
minæ congratulaban-
tur fæcunditati suæ,
quòd ciues, ac milites
tanto Principi peperis-
sent.

Videres referta tec-
ta,

VINDICATA. 142

ta, ac laborantia, nul-
lum vacantem locum,
oppletas vndique vias,
alacriem hinc, atque
indè populum, vbique
lætitiā, par gaudium,
paremque clamorem;
& ad vnius salutē col-
lata omniū vota, cūm
sibi, ac liberis suis in-
telligerent se precari,
quæ pro Principe pre-
carentur.

Mox auxit publicā
lætitiā, & hōnorem
regia

LVSITANIA

regia coniux Aloyfia,
 cuius ingressu inter-
 mortua veteris Reipu-
 blicæ, aulæque memo-
 ria renouatur. Imple-
 bat ipsa intuentiũ vi-
 sus venustate, puerpe-
 rijs, sanctimoniã. Mox
 omnium animos in se
 conuertit curus pul-
 cherrimã prole super-
 bus, quem prosequen-
 bantur flagrantia cūc-
 torum Ordinum stu-
 dia fauore, & plausu,
 vnus.

VINDICATA. 143

vnusquisq; occultã fu-
 turæ gloriæ spe; quo-
 niam, & soboles gene-
 rosa in tenera iam æ-
 tate maiorum merita,
 ac imagines referebat,
 & nulla æquè firma
 Imperij munimenta,
 quàm numerus libe-
 rorum.

Rex verò tantis vir-
 tutibus est ornatus,
 quãtas perfecta & na-
 turã, & industriã mor-
 talis conditio recipit.
 Ipse

LVSITANIA

Ipsè ortu beatissimi
 sæculi eo vultu, eâ be-
 nignitate nomen Re-
 gis exercet, vt cum ci-
 uibus suis, quasi cum
 liberis parens, viuere
 videatur.

Quæ vulnerata e-
 rant, sanare potiùs vo-
 luit, quàm recidere, nã
 maluit videri inuenisse
 bonos, quàm fecisse.
 Turpem illam tyran-
 norum vocem (*oderint
 dum metuant*) in hanc
 præ-

VINDICATA. 144

præclaram mutauit (*ne
 metuant dum diligant*) qua
 auxit amorem, aucto-
 ritatem non minuit.

Ipsè Imperio maxi-
 mus, seueritate lætif-
 simâ, hilaritate priscâ
 par omnibus agit, sed
 hoc melior, & cæteris
 maior. Dominatum,
 ac libertatem, res olim
 dissociabiles, sic iungit,
 ac miscet, sic facilita-
 tem Imperij quotidie
 auget, vt securitas pu-
 bli-

LVSITANIA

blica non spem modò,
ac votū concipiat, sed
ipſius voti fiduciam ſi-
bi aſſumat, fruiq; triū-
phet rarâ temporū fæ-
licitate, vbi ſentire, quæ
velis, & quæ ſentias, di-
cere licet.

Principatus, non af-
citâ magnitudine, ſed
ingenitâ cordis modeſ-
tiâ ſtabilitur, non Im-
perio, ſed religione ſa-
cratur, eòque in æter-
nitatem manſurus. Iuſ-
titia

VINDICATA. 145

titia Reipublicæ red-
dita: magiſtratibus
auctoritas: iudicijs gra-
uitas. Suspicit potentē
humilis, nō timet. Præ-
cedit, non contemnit
humiliorē potēs. Om-
nibus rectè faciēdi aut
incuſſa voluntas, aut
impoſita neceſſitas: &
omnia rectè facta;
quia rectiùs imperatū.
Cætera aulae bene cō-
poſita, munera optimè
distributa: ac ita tandē

Bb 2 sibi

LVSITANIA

sibi reddita Lusitania,
vt crederes magnum
illum Regem Emma-
nuelem redituiū glo-
riofius exultare in non
pœnitendo nepote.

Fuit tamen in mira
concordiâ fœlix, spe-
ciosumque certamen
cū modestia Principis
populi pietati. Dubi-
tares vter ardentior?
Rex de suo iure remit-
tit, stringit populus.
Rex iusto onere leuat,
po-

VINDICATA. 146

populus se lubens gra-
uat. Rex sua in com-
mune confert, populus
ea ne in medium af-
ferantur, anteuertit æ-
re collato. Neuter ce-
dit, vincit vterque.

Hæc in publicis co-
mitijs ad stipēdia belli
pro Reip. libertate:
priuatim verò ad Prin-
cipis ornatum, ad Im-
perij maiestatem pecu-
nias, gemmas, pulcher-
rimam supellectilem,

Bb 3

au-

LVSITANIA

auro, & argēto deco-
 ra, vt quisque opibus
 validus, singuli offere-
 bant instinctu, impetu,
 & amore; non illi mo-
 dō, quibus ex mutatio-
 ne rerum spes magnæ,
 sed infima quoquē
 plebs, cuius acutē, ve-
 nustēque dicta, & fac-
 ta, si exprimere festi-
 nanti liceret, legentes
 forsan caperet admira-
 tio. Rex tamen lauda-
 to ciuiū studio, à mu-
 ne-

VINDICATA. 147

neribus oblatis comi,
 & lætâ seueritate ab-
 stinuit, precatus, vt sa-
 luti publicæ reserua-
 rent; quo rursus omniū
 animos, & fortunas
 firmabat sibi, posteris,
 & Imperio. Quid mul-
 ta? Rex cordium est,
 & in cordibus regnat;
 obediunt corda ado-
 rantium ritu. Ex quo
 Reges capiant docu-
 mentum, beneuolen-
 tiam Principis, & sub-
 di-

LVSITANIA

ditorum amorem validiora esse, quàm metum, & pœnam ex legibus ad obsequium, & officia.

Magnum quidem genti nostræ ex seruitute dedecus: magnū ex tyrānide Reipublicæ vulnus: si hæc tamen sola erat ratio, vt tanto Principe fruere-
mur, propè est, vt exclamem. O Tyrannidem fœlicissimam! O
bea-

VINDICATA. 148

beatissimam seruitutē!

Maris, cœlique temperiem plerumq; turbines, tempestatesque commendant; ita sanè ad habendum recentis fœlicitatis vsum, triste illud seruitiū præcessisse crediderim. Habet has vices cōditio mortalium, vt ex secundis aduersa, ex aduersis secunda nascantur.

Is fuit euentus facinoris Lusitani omni
æuo

LVSITANIA

æuo cum gloria repe-
tendi, fælix adeò, vt
nec plùs sperari potue-
rit, nec spei responde-
ri fæliciùs. Materiæ
amplitudo multorum
voluminum instar exi-
git, sed operis modus
paucis eam narrari iuf-
fit. Spero tamen his
plenè dicendis decora
ingenia minimè defu-
tura, vt assertorum ne-
mo sine honore in sæ-
cula memoretur; imò
pro-

VINDICATA. 149

propriam memoriam
habeat; nam suū cuiq;
decus posteritas repen-
dit, & quamquàm Lu-
sitani, vt agere digna
memoratu proni, ita
tradendi posteris incu-
riosi sint, rati factorū
conscientiam satis esse,
aliquandò tamē mag-
na aliqua, & nobilis
virtus id vitium super-
gredietur gentis, vt vir-
tutes ijsdem in terris
optimè æstimētur, qui-
bus

LVSITANIA

bus facillimè gignuntur.

In magnis rebus,
& recordatione dignis
consilia primùm, deinde
acta, postea euentus
expectantur; proinde,
si rei gestæ initium,
ordinem, finem prudens
arbiter expendat, haud
dubius iudicabit gentis
nostræ facinus summæ
virtutis ascendisse
gradum, humani ingenij
superasse vires,
neque

VINDICATA: 150

neque enim vetus ætas
tantum laudis imitandum
posteris tulit, neque
est mortaliū, qui possit
de tanto nomine gloriari.
A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris; ô Domine, bene prosperare: benedictus, qui venit in nomine Domini.

Non tamen fraudabo
ætatis, & gētis nostræ
viros famâ, & gloriâ
fælicis audaciæ, qui

Cc

non

LVSITANIA

non vulgi opinione, sed
 prudentiũ iudicio, non
 Poetarum carminibus,
 sed facinoris pulchri-
 tudine, non annalium
 monumentis, sed pa-
 triæ libertate se à silen-
 tio, & obliuione ho-
 minum vendicarunt.
 Hos quidẽ supra om-
 nes antiquitatis cele-
 bres extollendos reor,
 nisi quòd mortales e-
 ius fumus naturæ, vt
 audita visis laudemus

li.

VINDICATA. 151

libentiùs, & præsentia
 inuidiâ, præterita ve-
 neratione prosequa-
 mur; seu quia his nos
 obrui, illis instrui cre-
 dimus, an dum vetera
 extollimus, recentium
 incuriosi fumus.

Documenta iuris, ty-
 rannidis summam, se-
 riem rei gestæ, statum
 Reipublicæ hæctenus
 repetita referũt in co-
 mitijs Olyssippone ce-
 lebratis mēse Ianuario,

Cc 2

an.

LVSITANIA

anno millesimo sexcē-
tesimo quadragesimo
primo tres Regni Or-
dines, in quibus Reg-
num ipsum, & summa
continetur potestas, re-
lationem secuto decre-
to: *Proprium*, & *solius*
Regni esse, *vacuā sede re-*
giā, & *dubiā successione*,
iudicare, *ac palām facere*,
ad quēnam pertineat prin-
cipatus.

Mox profertur sen-
tentia, *pertinere nunc*

Lu-

VINDICATA. 152

Lusitania Regnum ad IO-
ANNEM filium Theo-
dosij Magni Brigātia Du-
cis, tanquām nepotem, &
heredem Catharina genitæ
Eduardo, & neptis Em-
manuelis Regis, ad quam
olim pertinuerat eiusdem
Regni successio iure, con-
suetudine, & legibus Lu-
sitania per obitum Henrici
patruī, illamque fuisse iure
suo vi violentā exutā, eoque
ad eundem IOANNEM
transmisisse ius recuperan-

Cc 3

di

LVSITANIA

di gentile Imperium, quâ ratione posset.

Declaratur deinde, *Regnum iure optimo Philippum quartum regiâ potestate priuasse; quia par non erat, vt in aliena ditione dominum ageret; & citra iniuriam esse inaudito irrogari priuationis penam, quando culpa vtriusque tyrannidis ita in propatulo erat, vllâ vt non posset tergiuersatione celari.*

Præ-

VINDICATA. 153

Præfulsit tandē exemplū primi Alphonsi Lusitaniæ Regis, qui cūm esset in cāpo Oriciensi consalutatus Rex; tamen in primis comitijs Lameci habitis à florētissimo Regni conuentu Rex iterum salutatur; idq; placuit in acta referri, & archiuis publicis asseruari, ne vnquā rei gestæ exolelceret monumentum.

Cc 4

Hunc

LVSITANIA

Hunc in modū fuit decretum, *Vt quāquā*
IOANNES esset à po-
pulis Rex electus, & accla-
matione publicā salutatus;
tres tamen Regni Ordines
in præsentijs comitijs, pa-
catā Republicā, seruato
more maiorum, & iuris
solennibus in eius verba iu-
rarent. Ita factum: cūc-
ti subscribunt; Acta
conficiuntur ad æter-
num regij tituli firma-
mentum; vtque Orbi
fit

VINDICATA. 154

fit gnarū, quā fide, quo
iure se Lusitania ges-
sit, dū à summo Reg-
ni fastigio Philippum
amouit, suffecit IO-
ANNEM.

Series historię pos-
cere videtur, vt rē no-
tatu, scituque maximè
dignam paucis repetā.
Volens Henricus Lusi-
taniæ Princeps decer-
nere ad quem gentilis
Imperij spectaret suc-
cessio, si absque prole
diem

LVSITANIA

diem suū obiret, Philippum, & competitores in iudicium vocat. Philippus, cæteris annuentibus, vnus assentiri recusat; ne tamen auunculi reuerentiam exuere videretur, mittit Legatum Ducem Osunæ, qui illum extraordinem de iure suo moneret.

Henricus verò morbo, atque ætate cōfectus, cūm sibi finem vitæ

VINDICATA. 159

tæ adesse intelligeret: inter Catharinam, & Philippum de tradenda Rep. dubitauit. Catharina iure potior, auderantq; vulgi studia, & Maiorum memoria: Philippus armis potētiior, opibus, & fortunâ validior; eòque transferant in partes senis timor, Procerum metus, & quantum ambitionis, ac auaritiæ Regno erat. Cæterūm, si

LVSITANIA

si ex Castellana domo
successor quæreretur,
ne gētis gloria, ne Lu-
sitaniæ nomen in ludi-
brium, & contumelias
verteret, metuebat.

Hæc in secreto cum
amicis anxius voluta-
bat Henricus, & modò
huc, modò illuc, vt
quemque suadentium
audierat prōptus, vo-
cat patronos, ac refer-
re causam, & adijcere
rationes iubet; sed tan-
dem

VINDICATA. 156

dem incertus animi,
fesso corpore, iudiciū,
cui impar erat, ex cūc-
torum Ordinum as-
sensu quinque permisit
viris, iactis vocibus,
per quas intelligeretur
se fortunæ esse proui-
dum imminentis, nol-
leque in culpam, aut
in causam vocari.

Mihi quantò plura
recentium, seu veterū
reuoluo, tantò magis
ludibria rerum mortu-

Dd lium

LVSITANIA

lium cunctis in negotijs obuersatur, etenim quò nimiùm timidus, ac nullius animi senex cauere inuidiam duxit, eò acriùs in se odium concitauit.

Haud pigebit rei causam pluribus ignotam vulgari. Primùm omnium satis constat Philippum secretis literis monuisse Ducem Osunæ, vt, si Henricus, spreto sororis filio, fratris

VINDICATA. 157

tris filiam declararet hæredem, statim suo nomine de lætitia, & fælicitate consobrinæ gratularetur suæ, quo palàm factum ideò de iustitia triūphasse potentiam, quia inualidus senectâ, & ignauia Princeps litem paue- rat, reliquerat indicisã; vndè insigni iniuriæ par inuidia attributa.

Si cui verò inter se pugnancia videantur,

Dd 2

ar-

LVSITANIA

arbitrio consensurum, qui arbitro non consē-
fit; sciat iureconsultos
Castellæ Catharinæ
causam ex legibus ag-
noscere potiorē, Phi-
lippi nō inualidam iu-
dicare, eamque posse,
ni iudicis sententia in-
tercederet, ex iure
quoque admitti. Hinc
statuerat Philippus ca-
uere iudicium, facere
iudicatum. Sed ad or-
dinem reuertamur.

Eodem

VINDICATA. 158

Eodem tractu tem-
poris audierat Henri-
cus Castellam aduer-
sū gentem nostram
arma induere, exerci-
tus colligere; proinde
legatos misit paulò an-
te obitum ad Philip-
pum. Summa legatio-
nis erat. *Ab optimo
Principe longè alienū, neq;
Catholicæ maiestati decorū
legionibus potiùs, quàm
legibus agere: absisteret bel-
lo, sententiam expectaret*

Dd 3

cer-

LVSITANIA

certus gloriae, aut Imperij.

Responsum distulit
Philippus, agnouerat
enim legati fatū quoti-
die impēdere; sed vbi-
primūm Hēricus bre-
ui, & inglorio imperio
perfunctus est, ingētes
equitum, ac peditum
copias in Lusitaniam
ducit, & legatos, vim,
ac iniuriā enixiūs de-
precātes, spei irritos re-
mittit, ac imperat nū-
ciare, *Perriodiculum esse,*
ve

VINDICATA. 159

*ut qui Regis, & auunculi
arbitrio non consenserat,
priuatorum hominum iudi-
cio assentiret; legitimo ob-
temperarent cum reueren-
tia Principi, obsequentibus
facili, & magnifico, perti-
nacibus difficili, metuendo;
expectarent ab obsequio o-
pes singuli, & honores, Reip.
incrementū; contra ex re-
bellione miseras, & ruinā.
Scirent cuncti venire se va-
lidā manu: ac, ni turbato-
res, & seditiosi quiescerēt,
Dd 4 vsu-*

LVSITANIA

*vsurum promiscuâ cæde, nã
in pace causas, & merita
spectari, ubi bellum in-
gruat, innocentes, ac noxios
iuxta cædere.*

His auditis, tres è
quinque iudicibus de-
signatis, seu metu per-
culsi, seu malis artibus
illecti, re integrâ, Aia
montium in oppidum
Castellanç ditionis cõ-
fugiūt. Vnde protinùs
à Philippo abire iussi,
& Castrum Marinum
in

VINDICATA. 160

in confinijs Lusitaniæ
positum, (quòd oppi-
dū ad eius partes de-
fecerat) cum manda-
tis regressi, vt illic pro
eo sententiam ferrent,
ac ita videretur alienū
Imperiū per iuris spe-
ciem adipisci.

Iussis obtemperant
incuriosi famæ, Patriæ
desertores, ipsis etiam,
quos anteponunt, inui-
si, & cum iniuria iuris
propriæ auaritiæ sacri-
ficant

LVSITANIA

ficant aliena; quos fato
perfunctos ne nomi-
natim tradam, quippè
id maioribus eorum,
posterisque tribuendū
puto.

Id ne arbitremini si-
ne numine euenisse, nā
inde terrarū orbi ma-
la fides innotuit occu-
pantis; quoniam iudi-
cium illud, quod ille
competere Lusitaniæ
ore obstinato negarat,
vltro competens facto
pro-

VINDICATA. 161

proprio prædicauit.
Causa verò tunc tem-
poris à lacerato iudi-
cio perperam iudicata,
ex legibus iniudicata
māsit, expectatura ve-
rum iudicium, verāq;
sententiam, quam tres
Regni Ordines, soli
verè iudices ipsiusmet
causæ, in comitijs nu-
per habitis Olyssippo-
ne tulere. Vt ita IO-
ANNES noster inte-
gro iudicio, verâ sen-
ten-

LVSITANIA

tentiâ, iusto nomine
Regnum capefferet;
quod Philippus olim
ambitu, pecuniâ, vio-
lentiâ occuparat.

Hæc animo voluēs
non possum nō admi-
rari insolentiam, quâ
Castellani hostes nos
de proditione appel-
lant. Sed ad vocem, ad
consciētiâ generis hu-
mani prouocamus. Cæ-
lum, terraque iudices
sunto. Philippus secū-
dus

VINDICATA. 162

us electione gentiſ
nostræ, ac placito def-
titutus; spretis arbitris,
spreto Regni, & Pōti-
tificis maximi iudicio,
vi potiùs, quàm causâ
agere maluit, ac solùm
credulus adessoribus
suis, arma capit, alienâ
domum occupat, ani-
mæ, famæ, posterita-
tis negligens, & secu-
rus.

Pro IOANNE in-
tegrum Regni iudiciū,
Ee le-

LVSITANIA

legitima sententia, vox publica, & applausus, consulētibus viris eximijs pietate, scientissimis legum, qui de iure populi, Principisq; certissimi, Regnum quolibet modo assertū iri testantur. Cur ergo apud Castellanos non erit IOANNES saltem æquè iustus, ac legitimus Princeps?

Sin Philippus ius ponat in armis; & perstet in

VINDICATA. 163

in bello, IOANNI nō defore amoris subsidia, populorum studia, neque Lusitanis virtutem, fortunamque sæpius clade Castellana expertam. Interim superbiat ventosa natio, immodici linguæ contumeliam iaciant; manu promptiores tacebunt, donec Princeps ille Deus, rerum arbiter, iuris vindex, insolentiæ ultor nouissimā

Ecz de

LVSITANIA

de superbis sententiam
dicat, & appareat quē-
admodum mortaliū,
ita Imperiorum nunc
florere fortunam, nunc
senescere, nunc interi-
re.

Quidquid diligimus
in IOANNE, quid-
quid ex glorioso faci-
nore gentis nostræ mi-
rati sumus, manet, mā-
surumq; est in animis
hominum, æternitate
temporum, famâ rerū

Vo

VINDICATA. 164

Volumen voto finia-
mus.

Tu vere, tu magne,
tu vne Deus Crucifi-
xe, auctor, & stator
Imperij Lusitani, quiq;
ei ex ipso sinu tuo pe-
rennem misericordiã,
& insignia decreuisti.
Te publicâ voce ob-
testor, atque precor.
Custodi, serua, prote-
ge hunc statum, hanc
Rempublicam, hunc
Principem, eiq; functo
Ee 3 lon-

LVSITANIA

longissimâ statione
mortali destina succes-
sores ipsi similes quàm
ferissimos, quando eo-
rum principatum iure
promissionis tuæ à te
indiès augendum, à te
fæliciùs credimus
æternandum.

LVSITANVS
scripte

AD

VINDICATA. 165

AD CVRIOSOS.

Historiam in Orbe no-
uam, sed veterũ mo-
nitis, imo & verbis Lusit-
anus scripsit. Lapidés, &
ligna ab alijs accepit: ædi-
ficij tamen extructio, &
forma tota sua. Architec-
tus igitur ipse est. Nec a-
raneæ textus ideò melior,
quia ex se fila gignit, nec
apis vilior, quia ex alienis
libavit.

Ee 4

P.F.

P. F. FRANCISCVS
à S. Augustino Ordini
Minorū Theologiae
Professor,
& Magister.

AD LECTOREM.

CUm essem Parisijs, octo
Lusitaniae Vindicatae
exemplaria breui tempore ex
diuersis Europae partibus ad
manus peruenere meas. Ea ve-
rò sibi singula discrepantia, &
vno excepto, omnia mendosa:
igitur Lusitaniam ipsam ex ar-
chetipo, quem prae manibus
habeo, sine crimine transcrip-
tam edere visum est; quando
prae operis maiestate in meo
Propugnaculo Lusitano Gal-
lico

lico Authoris nomen, eo qui-
dem prorsù inscio, prodidi, vt
recenti editione imposturae
exolescât, opus congruat cum
artifice, & viri, ac ingenij ma-
neat admiratio. Nam Historiae
Scriptor si adpositè ad delec-
tationem, ad fidem, ad vitam
dicat, implese munus suum
videtur. Lusitanus verò in ve-
ra Lusitania sua hæc tria ita
miscet, ac temperat, vt adlegi
inter Historicorum Principes
à prudenti Censore possit; &
quanquam ab hinc sæcula per-
multa non eadem linguæ La-
tinæ puritas, tamen sic à di-
fertissimis Romanorum mo-
dos castissimè loquendi curio-
sâ sælicitate mutuatur, tantâq;
in ijs elegantia fulget, vt vo-
care illos ipsos in certamen
dignitatis queat.